

röda rummet

radikal kvartalstidskrift nummer 3/2001

Stenar & Kalasjnikovs

• VAD ÄR AFA? • VÄRLDEN EFTER GENUA •

Händelserna kring G8-mötet i Genua var på många sätt remarkabla, samtidigt som själva mötet knappast kommer att sätta några spår i framtidens historieböcker. Världens politiska maktpotenter fortsätter i de väl inkörda nyliberala hjulspåren. Däremot var den globala motståndsrörelsens mobilisering imponerande. Inte sedan Vietnamkrigets dagar har västvärlden erfarit ett demonstrationståg av den storleken som i Genua 21 juli 2001. Vi har heller inte upplevt en sådan polisbrutalitet under de senaste trettio åren. Delar av den italienska ordningsmakten kapade med sina hänsynslösa attacker mot journalister och fredliga demonstranter alla trossar till ett civiliserat rättssamhälle. Genua blev också den plats där det Svarta Blocket slutligen visade upp sig som en rent destruktiv våldskraft. Eric Toussaint ger oss i nedanstående artikel en initierad bild av händelseförloppet – och några tankar om framtiden – i denna historiska norditalienska stad.

EFTERSKÖRD FRÅN GENUA

– MED SIKTE PÅ FRAMTIDEN

Mobiliseringarna mot nyliberalismen och för en globalisering med solidariteten som utgångspunkt står nu inför ett avgörande vägval. Sedan Seattle har skaran av demonstranter vuxit allt snabbare och man har fått ett ökat genomslag. Vid sommarens protestmanifestationer i Genua – i samband med G8 toppmötet – deltog över 200 000 personer. G8, IMF, Världsbanken och WTO genomlever för ögonblicket en legitimitetskris som tvingar dem att dra sig bort från offentliga möten i världens strålkastarljus. Hädanefter kommer det att bli frågan om mindre möten på platser som är så otillgängliga som möjligt för protestyttringar. WTO:s nästa möte äger rum i november i Doha, huvudstad i det arabiska shejkdömet Qatar. G8 kommer nästa år att förlägga sitt möte i en avlägsen by i de kanadensiska bergsmassiven. Världsbanken ställde in det möte som var ämnat att gå av stapeln i juni i Barcelona och IMF/Världsbankens gemensamma årsmöte – som planeras att äga rum i Washington i början av oktober¹ – kommer nog att bli det sista av det storskaliga slaget.

Världens härskarskikt har inga tankar på att göra några eftergifter mot de växande demonstrationsskarorna. Konsekvent använder de sig av två taktiska metoder för att försvaga rörelsen. För det första sprider de negativ propaganda om demonstranterna, som inte sägs vara representativa eller förmögna att visa upp några möjliga alternativ till den rådande ordningen. Avsiktligt buntar man samman rörelsens stora fredliga majoritet med våldsbenägna smågrupper och trappar upp repressionen. För det andra strävar de efter att inkorporera delar av rörelsen – framför allt NGO:s – i sina egna projekt.

EN NYLIBERALISM I KRIS

För tjugo år sedan kunde nyliberalismens förespråkare – inklusive Reagan, Bush senior och Thatcher – grunda sin position på en verklig samsyn och ett mått av legitimitet hos stora delar av befolkningen i den industrialiserade världen. Den förstärktes av Sovjetblockets sammanbrott och gulfkriget – och kryddades med deklarationer om kapitalismens globala seger. Sedan 1997 har dock ett pärlband av orsaker i allt högre grad urgröpt denna legitimitet. Nyckelländer och regioner utanför I-världen – Sydostasien, Brasilien, Argentina, Ryssland, Turkiet, etc – har hemsökts av återkommande ekonomiska kriser, något MAI-avtal har

EN ARTIKEL AV ERIC TOUSSAINT

*Artikelförfattaren är ordförande i COCAD, en organisation som kämpar för avskrivning av tredje världens skulder. Han är bland annat författare till boken *Your money or your life! The Tyranny of global finance* (1999). I samband med demonstrationerna i Genua var han en av talarna.*

inte kommit till stånd, Seattle blev inte startpunkten för en ny globaliseringsrunda inom WTO, världens aktiebörser har fallit kraftigt och tillväxten i de industrialiserade länderna har mattats av. Samtidigt har den globala fattigdomen nått nivåer av aldrig tidigare skådat slag under de senaste femtio åren, miljöproblemen har accelererat och kapprustningen har återupptagits. Legitimitetskrisen och avsaknaden av konsensus accentuerar nödvändigheten för makten att finna alternativa lösningar och förklaringar till protesterörelsens växande framgångar. Att man hemfaller till polisvåld – med individuella offer, inklusive ihjälskjutna demonstranter, som följd – kommer ytterligare urgröpa legitimiteten för de institutioner som går i spetsen för den nyliberala globaliseringen.

Ett antal positiva utvecklingsdrag sammansmälter idag inom protesterörelsen. För det första ser vi ett närmande mellan sociala rörelser av olika slag – via Campesina, Attac, Womens World March, några fackföreningar, en tankesmedja som World Forum for Alternatives, Focus on the Global South, rörelser som kämpar för skuldavskrivning som exempelvis Jubileum Syd och CADTM-COCAD. Det är ett närmande som möjliggör uppkomsten av en gemensam agenda, något som slutdeklarationen från World Social Forum i Porto Alegre i januari 2001 bar vittnesbörd om. För det andra vävs nätverk samman i global måttstock, fastän att de är mindre utvecklade i områden som Afrika, Östeuropa och Kina. För det tredje dras allt fler ungdomar till rörelsen, främst i Nordamerika och södra Europa.

INKORPORATIONSSTRATEGIN

Delar av makten försöker alltså att inkorporera olika sektorer av den sociala rörelsen. Det handlar framför allt om vissa regeringar och Världsbanken. Främst tar det sig uttryck i åtgärder som syftar till att dra in det civila samhället i verkställandet av den gamla beprövade strukturanpassningspolitiken, numera under mottot "strategier för reducering av fattigdomen". Vi kan också notera det ökade antalet möten i Washington och annorstädes där "kampen mot fattigdomen" är ledmottot – med gratis flygbiljetter och uppehåll för alla deltagare. Multinationella bolag har också gett sig in i leken. Minns bara det "globala fördraget", en överenskommelse som ingicks i Geneve i maj förra året, med FN, ett antal bolag och några NGO:s som parter². Belgiska NGO:s har också utfärdat en gemensam deklaration tillsammans med multinationella bolag som är lokaliserade i landet. Fenomenet kan även illustreras med den kärvännliga relationen mellan Tony Blair och kampanjen "Avskriv skulden", den belgiska regeringens villkorliga ekonomiska stöd under sin ordförandeperiod i EU till NGO:s och de krav som de driver eller med att Frankrikes president Lionel Jospin gav den sociala rörelsen sitt uttalade stöd efter Porto Alegre och Genua.

De italienska myndigheterna valde i Genua den andra strategin: våld och konfrontation. Vi kan nog frukta att andra regeringar känner sig frestade att ta efter detta exempel. Hur kommer exempelvis den belgiska regeringen att agera i samband med EU-toppmötet i Bryssel i mitten av december. Vi har nog en kombination av repression och inkorporation att vänta oss.

STATSTERROR

Låt oss syna de italienska myndigheternas strategi lite närmare i sömmarna. De vinlade sig om att skapa en atmosfär som skulle avskräcka vanliga människor från att demonstrera, till och med uppmanades lokalbefolkning att lämna Genua under toppmötet. Med hjälp av media, som till stora delar kontrolleras av Berlusconi, sökte de frammana rädsla hos invånarna. Och faktiskt lämnade över 50 procent staden och omkring 80 procent av affärerna och caféerna hölls stängda i fyra dagar. Det mest iögonfallande elementet i den konfrontativa strategin var uppförandet av ett tre meter högt stängsel runt den röda zonen (det historiska centra där mötet ägde rum). Tillstånd att gå in i zonen gavs bara till dem som kunde bevisa att de bodde där, till polis och militärstyrkor och naturligtvis då till mötesdeltagarna. Myndigheterna vägrade dessutom att samarbeta med ledningen för Genua Social Forum, en paraplysamverkan med över 1000 organisationer runt omkring debatter och demonstrationer.

Fredagen 20 juli, när G8 mötets deltagare anlände, hade 50 000 demonstranter bestämt sig för att gå emot den röda zonen. Polisen såg detta som ett tillfälle att sätta in en viktig del av den 20 000 starka styrkan och utsätta Ya Basta (De vita overallerna, en grupp bestående av över 5 000 ungdomar vars aktioner grundar sig på fredlig civil olydnad) och Cobas (en kommitté av fackföreningar på gräsrotsnivå) för våldsamma utfall. Det var i detta sammanhang som den unge genuesaren Carlos Giuliani sköts ihjäl av en tjugouårig karabinjär. Han stod med en brandsläckare mitt framför en grupp med attackerande poliser och var kanske på väg att kasta den mot en polisbil när hans liv ändades med skarpa skott. De italienska myndigheterna skapade medvetet situationer som framkallade våld. Polismännen hade blivit beordrade att attackera fredliga grupper av demonstranter. Trots denna tragiska händelse gick följande dag uppemot 200 000 demonstranter genom Genuas gator för att markera sitt missnöje med G8:s politik. Återigen blev polisstyrkan beordrad att bruka våld. Hundratals demonstranter slogs blodiga.

Vid midnatt mot söndagen 22 juli stormade så antiupprorsstyrkan, som fick sina order direkt från Rom, brutalt in i Social Forums samordnings- och presscenter och en därtill närbelägen skola, vari ett hundratal journalister från den alternativa pressen sov. Med förevändningen att de sökte efter gömda vapen slog poli-

kära läsare

När vi gör detta nummer av Röda rummet håller hela världen andan. Vilken dag som helst kan den av USA sedan länge aviserade vedergällningen för de bestialiska terrordåden i New York och Washington sätta igång. Världens rikaste land, USA, kommer att anfalla ett av de fattigaste, Afghanistan – ett land där ett av fyra barn dör före fem års ålder, där den stora folkmajoriteten är analfabeter och där miljoner människor är beroende av utländska hjälpsändningar för sin överlevnad. Redan har själva hotet skapat en ny flyktingvåg på hundratusentals människor. Stormaktsbomber mot terrorismen kommer bara att skapa än mer hat, desperation och fanatism i vår värld. Föreställ er att George W Bush istället skulle säga: – Från och med nu upphör vi med allt bistånd till Israel och kräver att palestiniernas nationella rättigheter beaktas. – Vi slutar bomba Irak och de ekonomiska sanktionerna upphävs. – Vi avbryter allt stöd till de saudiska och turkiska folkbrytarregimerna. – Vi kommer också hädanefter arbeta för att tredje världens skuld avskrivs och för en Marshallhjälp till de fattigaste länderna.

Även om detta bara är en orealistisk dröm ringar det in vad som är terrorismens rottrådar – fattigdom, förtryck och djupa sociala orättvisor. Vi kan inte heller ge ens ett lillfinger av stöd för några som helst militära aktioner – vart de än månne vara riktade – från vår tids största massmördare: USA. Ty då öppnar vi slutgiltigt en falllucka till en värld utan alternativ. Att ge USA grönt ljus för militära aktioner är som att låta Clark Olofsson och Lars-Inge Svartenbrandt jaga småtjuvar.

Skrämmande och beklagligt är också regeringen Perssons uppslutning bakom USA och Vänsterpartiets vacklande hållning, där Gudrun Schyman mest liknar en ivrigt tjtatrande fågel på imperialismens duvbleck. Nej, i dessa tider måste vänstern oförbehållslöst och med all kraft vända sig mot den imperialistiska krigsuppladdningen.

sen vilt omkring sig. Likgiltigt om de sov eller var vakna blev journalisterna utsatta för slag mot ansikte och huvud. Sextiotre av dem blev så illa skadade att de tvingades uppsöka sjukhus. Tillsammans med andra vittnen kom jag till skolan ett tiotal minuter efter attacken. Jag upplevde det makabra skådespelet när blödande människor med illa tilltygade ansikten kördes iväg i dussintals ambulanser. Tillsammans med andra ringde jag så många av Forumets organisationer och journalister från den internationella pressen som jag bara kunde. En mur av anti-terroriststyrkor blockerade skolan. Ingen, inte ens någon parlamentsledamot eller advokat, gavs tillträde på över två timmar när sårade människor fortfarande var kvar. Till sist tvingades dock de italienska myndigheterna, utifrån trycket från internationella media, att häva belägringen.

De omfattande mobiliseringar som följde på massakern inger hopp. Tisdagen 24 juli demonstrerade 300 000 människor i Italien - 100 000 enbart i Milano - mot polisvåldet. Varken döds-skjutningen eller attacken mot Social Forum var några tillfälliga olycksfall i arbetet. Det var sanktioner av myndighetspersoner och politiska beslutsfattare från högsta ort och dessa måste ställas inför rätta.

DET SVARTA VÅLDET

Närvaron av små våldsbenägna grupper i Göteborg och Genua ställer majoriteten av fredliga demonstranter inför svåra problem. Dessa grupper, som går under benämningen svarta blocket, hänger sig åt en strategi som går ut på att krossa fönster, sätta bilar i brand samt attackera banker och multinationella företag. De metoder som de använder skadar rörelsen. Oavsett om de är i närheten av demonstrationstågen eller i dem när de provocerar polisen utsätter de alla demonstranter för allvarlig fara, genom att de ger ordningsmakten en förevändning för att attackera även de fredliga deltagarna. Mer än en gång såg vi i Genua hur polisen stoppade jakten på de svarta för att istället gå till anfall mot fredliga grupper. Som regel hade inte heller dessa, på grund av sin rörlighet och fåtalighet till numerär (och i vissa fall på grund av att poliser lät dem löpa), någon svårighet att fly undan polisstyrkornas attacker.

Under demonstrationerna i Genua gavs klara belägg för att det svarta blocket var infiltrerat. Polisen deltog eller samordnade systematiskt några av de svarta gruppernas provokativa aktioner. Bevis för detta i form av foto och video visades upp i italienska media, även i konservativa tidningar som La Stampa och Corriere della Serra. Dessa fotografier och filmer visar hur polismän antingen är maskerade som de svarta och/eller lugnt står och samtalar med medlemmar av det Svarta Blocket.

Vår rörelse, som kämpar för en annan värld, måste nu på ett väl genomtänkt sätt ta oss an denna nya problemställning. Det är nödvändigt att försvara den fria demonstrationsrätten, inklusive rätten att använda sig av civil olydnad som kampmetod. Vi måste samtidigt vara på vår vakt mot såväl statens repressiva styrkor som det Svarta Blocket, vilka i själva verket är delar av samma konfrontativa strategi. Det kommer inte bli lätt.

I samband med Belgiens ordförandeskap måste demonstrationsrätten garanteras i de städer där möten äger rum, och då speciellt i

Bryssel vid toppmötet 14-15 december. Den belgiska regeringen måste också garantera att gränserna hålls öppna och att människor från andra länder har full möjlighet att delta i demonstrationerna. Regeringen och poliskåren är tvungna att dra lärdom av Göteborg och Genua. Polisen skall inte få bära skjutvapen i samband med demonstrationerna. Dessutom måste regeringen gå in i en seriös dialog med organisationerna, så att tryggheten kan garanteras för de fredliga demonstranterna. De deltagande organisationerna måste också samarbeta inbördes, för att våldsamheter skall kunna undvikas.

EN ANNAN FRAMTID ÄR MÖJLIG

Proteströrelsen får sin kraft utifrån att den blir allt mer övertygad om att den utvecklingsväg som världens ledande politiker och de stora globala finans- och handelsorganen följer står i bjär kontrast mot mänsklighetens intresse som helhet, en väg av skändlig politik som omedvetet leder oss mot avgrunden. Sakernas tillstånd föder av naturliga skäl upprorsstämningar. Det är inte heller förvånande att dessa upprorsstämningar i vissa fall kanaliseras i form av civila olydnadsaktioner eller ibland utmynnars i direkta våldskonfrontationer. Revoltlågan flammar idag upp varhelst företrädare för denna undergångspolitik samlas. Den färdriktning som togs ut under G8 mötet kommer knappast heller att gjuta olja på vågorna. Bush och Berlusconi poängterade återigen att de inte kommer ansluta sina länder till Kyotoprotokollet. De amerikanska planerna för ett antirobotförsvar fick också ett mer positivt mottagande än tidigare. Blair betonade återigen sitt stöd och Putin sa sig ha närmat den amerikanska ståndpunkten. Man kom inte fram till några beslut om hur den internationella finansiella spekuleringen skall bekämpas. I frågan om skuldavskrivning aviserades inte heller några åtgärder som kan lätta de fattiga ländernas börda, endast det gamla luggslitna mantrat om mer frihandel och privatisering återupprepades. De 1,3 miljarder dollar som -utspritt på flera år – anslogs för bekämpning av tuberkolos, AIDS och malaria i tredje världen är i det stora hela en droppe i havet, fjärran från de 9 miljarder dollar som WHO hävdar krävs årligen. Med tanke på att G8 ländernas årliga militärutgifter uppgår till 500 miljarder dollar blir det hela skrattretande. ■

Ur International Viewpoint Nr. 333 Översättning: Anders Karlsson

1 Denna artikel skrevs i slutet av juli. I själva verket kom årsmötet, i svallvågorna av terrordådet mot World Trade Center, att inställas.

2 Det globala fördraget, som i euforiska ordalag talar om mänskliga rättigheter och etik, är ett sätt för ökända bolag som exempelvis Shell och Nike att med FN:s försorg försöka tvätta bort sin smutsstämpl, (översättarens anmärkning).

foto: Birgitta Lagerlöf

VART GÅR DEN PALESTINSKA KAMPEN?

– Självmordsbomber eller folklig massorganisering

Stenkastande ungdomar, dödsföraktande självmordsbombare och en Onkel Tom-lik Yassir Arafat med darrande underläpp är väl de ögonblicksbilder från det palestinska motståndet som främst ligger på våra näthinnor. Men vilka klassmotsättningar döljer sig under denna yta? Hur formerar sig makten i det palestinska självstyret? Och hur organiserar sig palestinerna mot den sionistiska ockupationen? Andreas Malm ger en bild av motståndets struktur och inneboende motsättningar under den andra intifadan.

skrivande stund spekulerar det amerikanska världsherraväldets apologeter i om attackerna mot World Trade Center och Pentagon riktade sig mot det öppna samhället, friheten, moderniteten eller helt enkelt godheten. En sak utesluter de: att attackerna hade sin grund i fattigdom och förtryck. Eftersom Usama bin Laden är rik och aktionen förutsätter stora finansiella tillgångar kan inte ursprunget stå att finna i sociala förhållanden, hävdas det. Det är ett uselt argument. Det är som att påstå (inga jämförelser i övrigt) att arbetarrörelsen inte sprang ur arbetarklassens misär, eftersom Engels var fabriksägare och Kropotkin prins. Vad tunga delar av borgerligheten inte förmår inse är att även om vissa terrorister besitter individuella förmögenheter så får de sin analys, sina rekryter och sitt utrymme någonstans ifrån. De öser ur en reservoar av folklig vrede.

Inget enskilt källflöde till denna reservoar har större betydelse än den israelisk-palestinska konflikten.

I väst uppfattas sällan magnituden hos den förbrytelse som den sionistiska ockupationen av Palestina utgör. I Syd – främst i de arabiska och muslimska länderna – är den ett trauma som man lever med år ut och år in. De trettiofyra åren som Västbanken och Gazaremsan ockuperats upplevs där det amerikanska stödet till Israel som ett oerhört övergrepp och som en dubbelmoral utan motstycke. Omvärldens tystnad uppfattas som ett kriminellt bifall till det utdragna dådet. Det är omständigheter som har öppnat ett djupt sår i varje människa vilken befinner sig i en social situation där det är naturligt att känna solidaritet med palestiniererna. Ur detta sår kan de mest extrema och explosiva yttringar välla fram. De aktuella terroristernas motiv är ännu inte kända, men om de har sitt ursprung i islam – vilket det mesta talar för – kan man på goda grunder sluta sig till att en hel del av laddningen kommer från en irrationellt hängiven identifikation med det palestinska ödet. Om USA vill försäkra sig om att ingen någonsin mer kommer att vara beredd att kapa ett flygplan och köra in i en amerikansk skyskrapa gör man bäst i att avveckla den institutionaliserade terrorn mot det palestinska folket. Bara så kan det öppna såret i stora folkmassor läka.

Istället intensifieras just nu den synbarligen eviga förbrytelsen. Ockupationen blir mer brutal för var stund som går. Den israelisk-palestinska konflikten arbetar vidare på sin särställning som inte bara en av de allra mest långdragna och intensiva regionala konflikterna i världen, utan också en av dem som rymmer mest mänskligt lidande. Konflikten ständiga närvaro i nyheterna är ett tecken: i mer än ett avseende saknar den motstycke.

Den pågående intifadan är den israelisk-palestinska konflikten i sin hittills mest kritiska fas. Den är också ännu en akt i den palestinska revolutionen, som vid det här laget hunnit bli översvallande rik på erfarenheter, skiftningar och lärdomar.

Den andra intifadan är i mångt och mycket en pendang till den första. Intifadan av 1987-93 var det palestinska folkets storslagna massrevolution med rådsstrukturer, djupgående sociala omvälvningar, kontrarevolution från en statsmakt i vardande och allt annat som hör till (för en utförligare beskrivning av den första intifa-

dan, se min artikel Lågan som kvävdes i Röda rummet 4/99).

Det är mot denna bakgrund den andra intifadan framträder. Den följer på flera avgörande områden en helt annan logik. Den har andra ansikten, den luktar annorlunda, den producerar andra sorters människor och beteendemönster. Den är, kanske framför allt, en mycket mer våldsam och extrem kris än föregångaren. Oavsett kopplingarna till attackerna i USA är den sedan sitt utbrott en världshistorisk händelse som oundvikligen kommer att få ekon och konsekvenser.

Hur närmar man sig en sådan händelse?

Här kommer bara några teman av alla de tänkbara att beröras. Fokus ligger framför allt på den andra intifadans interna relationer: hur de sociala behoven ombesörjs under repressions undantagstillstånd, vilken form av revolutionär kamp som utövas, vilka klassintressen som präglar upproret. Därutöver sägs även något om intifadans avstamp i den havererade "fredsprocessen" och om mer allmänt nya drag hos revolten. Bland de viktiga teman som inte får någon eller bara ytlig behandling kan nämnas de palestinska fraktionernas utveckling och massorganisationernas – fackföreningarnas och kvinnorörelsens – uppgång och fall. (De är värda en egen artikel.)

Ett sätt att närma sig den andra intifadan är att ta sin utgångspunkt i sionismens karaktär av *nationalistisk kolonialism*.

Sionismen, så som den utvecklades under framför allt Theodor Herzls ledning, var från första början en kolonial rörelse. Den syftade till att lägga under sig icke-europeiskt territorium (kolonialismens konstitutiva urhandling), den hade en kolonial politisk diskurs och dess strategi var att göra sig accepterad som bihang till något av de stora kolonialmakterna (det blev Storbritannien som 1917 adopterade projektet). Men sionismen var inte som andra koloniala rörelser. På en avgörande punkt skiljde den ut sig: judarna hade inget land. Utan att vara i besittning av en nation – så som britterna, fransmännen, tyskarna, portugiserna och alla de andra – sökte de sig en koloni på vilken de skulle kunna anlägga en. Koloniseringen av Palestina var tänkt att sammanfalla med bildandet av den judiska staten; det ena gick inte att skilja från det andra. Sålunda var och är sionismen en nationalistisk kolonialism i en mening som inte gäller för något annat kolonialt projekt. Det är för att bygga den judiska staten som Palestina koloniseras.

INGEN SATELLITKLASS

Ur denna sionismens särskilda karaktär följer en rad säregna förhållanden. Främst gäller det den klasstruktur som den sionistiska ockupationsmakten etablerat på de ockuperade områdena. En traditionell kolonialmakt som är ute efter att serva sitt moderland iscensätter en viss form av kapitalackumulering i kolonin, och för att få den att fungera knyter den i regel till sig ett skikt av den inhemska befolkningen – en satellitklass.¹ I en klassisk kolonial situation är därför det koloniserade samhället kluvet i två skikt: ett som åtminstone delvis tjänar på kolonialmaktens närvaro och ett som uteslutande förlorar på den. Men sionismen har inte varit ute efter att serva, utan efter att skapa sitt moderland i kolonin. Ockupationen av Västbanken inklusive Östra Jerusalem och

Gazaremsan syftar till att fortsätta skapandet av moderlandet genom att införliva områdena i den judiska staten. Det förutsätter att de avhånds från palestiniererna. Därmed är en ömsesidig intresserelation till något skikt av den infödda befolkningen utesluten. Sionismens credo, med Sara Roys formulering, är "att det judiska folket var [och är, min anm.] det enda legitima kollektivet i landet Palestina". Utifrån en sådan position är det inte möjligt för den att erkänna närvaron av en klass av palestinier att samarbeta med.

Sionismen har inte kommit till de ockuperade områdena för att suga ut dem, utan för att ta ifrån palestiniererna deras land. Således etablerar inte sionismen någon satellitklass. Och inte bara det. Sionismen gör sig av med den satellitklass som finns i det palestinska samhället. Det blev tydligt omedelbart efter att de israeliska stridsvagnarna rullat in på Västbanken och Gazaremsan. De kom i ett syfte som ingen av deras föregångare – turkar, briter, jordanier, egyptier – hade haft. Den israeliska ockupationsmakten började därför snart behandla den inhemska, jordägande klassen på ett sätt som saknade motstycke.

Israel ärvde en typisk kolonial struktur där jordägande klanledare, så kallade *mukhtars*, stod i en position som mellanhand mellan tidigare dominerande centrum – Istanbul, London, Amman, Kairo – och befolkningen i den erövrade periferin. *Mukhtars* hade vant sig vid denna sin roll och beredde sig på att fortsätta att spela den under den nya härskarens regi. En av dem som ställde sig till israeliskt förfogande var Al-Khalils (Hebrons) borgmästare Muhammed Ali Ja'abari, som kontrollerade stora jordegodommar på södra Västbanken. Israel hade kunnat dra nytta av denna agrara satellitklass som erbjöd sina tjänster, men det hade förutsatt att man lämnat något i utbyte; att klassens intressen knutits till Israels. Intressena gällde i första hand jorden. Givet att Israel befann sig på sina ockuperade områden för att göra landet judiskt var detta alternativ emellertid uteslutet.

Istället för att begagna sig av den lediga agrara satellitklassen började Israel attackera dess fundament. De stora markarealer klassen ägde konfiskerades. Processen påbörjades första året efter ockupationen, men intensifierades när Likud vann valet i Israel 1977. En av de borgmästare som förlorade sina jordar var just Muhammed Ali Ja'abari, på vars mark den fundamentalistiska bosättningsrörelsens ökända centrum Kiryat Arba nu ligger. Han och andra medlemmar av jordägarklassen drabbades av den juridiskt grundlösa, rent godtyckliga expropriation som var själva villkoret för att de ockuperade områdena skulle kunna bli en del av den judiska nationalstaten. De fann därmed att deras mest grundläggande intressen stod i direkt motsats till Israels, och samlade på sig en djup personlig bitterhet. Denna bitterhet delade de med mindre bemedlade bönder och byar som

EN ARTIKEL AV ANDREAS MALM

Artikelförfattaren studerar ekonomisk historia vid Stockholms universitet. Han har ett flertal gånger besökt Palestina, senast i maj i år, och skriver regelbundet i Arbetaren och Internationalen om konflikten utveckling. Hans tidigare artikel om Palestina; Lågan som kvävdes, var införd i Röda rummet 4/99.

individuellt eller kollektivt ägt sin jord sedan generationer tillbaka, men som nu såg den försvinna till exklusivt judiska bosättningar.

Med förlusten av sin jord förlorade också *mukhtars* kontrollen över det palestinska samhället. Så länge palestinierna var bönder stod de i ett beroendeförhållande till *mukhtars*, som hade makt att ge eller inte ge dem tillgång till behövliga resurser. Den jordägande klassen inneslöt sina palestinier i ett nät av beskyddarrelationer. Men när nu marken konfiskerades av Israel skildes bönderna från jorden och utelämnades till lönearbete, i första hand inne i Israel. Allt fler palestinier proletariserades och lämnades i ett ekonomiskt beroende till israeliska arbetsköpare. Konsekvensen blev att en allt större del av den palestinska befolkningen gled ut ur *mukhtars* nät.

För britterna hade den jordägande klassens kontroll över det palestinska samhället varit ett avgörande instrument för bibehållandet av status quo i kolonin. De var mestare på att innesluta de prominenta jordägarklanerna i komplicerade socioekonomiska band av lojalitet. De agrara beroendenäten inne i det palestinska samhället utnyttjades genom fjärrstyrning för att hålla befolkningen nere. När Den stora generalstrejken mot brittisk och sionistisk kolonialism bröt ut 1936 (ett slags urintifada) använde sig britterna av en av de två främsta klanerna – Nashashibi – för att fysiskt krossa revolten. Men den israeliska ockupationsmakten handlade annorlunda.

Den israeliska ockupationsmakten sköt sig själv i foten. Den gjorde sig av med den enda klass som hade kunnat hålla tillbaka det folkliga motståndet mot ockupationen, ett agerande som var en nödvändig följd av sionismens väsen. Attacken mot den jordägande klassen hade kunnat utebli endast om sionismen kommit för att liksom sina föregångare göra periferin till centrums tjänare – det vill säga endast om sionismen varit något annat än den var.

Följderna av detta för det israeliska styrets stabilitet visade sig vid den första intifadans utbrott. *Mukhtars* hade vid det laget förlorat sin materiella bas – jorden – och var därför kraftigt försvagade. Det gällde inte minst de *mukhtars* som tilldelats borgmästarposter av israelerna. I början av år 1988 vände sig ett desperat Israel till dem med en bön om att lugna känslorna hos det palestinska folket och aktivt bidra till att släcka intifadans eld – men utan framgång. *Mukhtars* utgjorde inte längre en klass med makt över det palestinska folket. Till skillnad från på trettioalet fanns det ingen klass i det palestinska samhället som kunde ta sig an uppdraget att lägga band på massornas revolt.

OSLOAVTALET

Denna oförmåga att etablera en satellitklass i det palestinska samhället som kan hålla massorna nere är en inneboende motsättning i sionismen. Genom sin aggression river den ner det hinder för revolution som står uppställt inne i det koloniserade samhället. Sionismen etablerar ingen satellitklass och kan inte göra det med mindre än att den fränsäger sig sitt mål. Men därmed producerar också den sionistiska ockupationsmakten sin egen dödgrävare: ett koloniserat samhälle utan inre klyvning.

Den grundläggande klasstruktur som växte fram på Västbanken och Gazaremsan under de två första decennierna av ockupation utmärktes

foto: Donald Boström

av att alla klasser förlorade på den. En sådan struktur är unik bland koloniserade samhällen, en säregenhet härledd ur sionismens karaktär: där saknas en motsättning mellan de klasser som har bundit sina intressen till kolonialmaktens och de övriga. Alla palestinier enas i sitt motstånd mot ockupationen. Det möjliggör en allmän folkresning.²

Detta ändrades emellertid med Osloavtalet 1993.

I Osloavtalet erkände PLO staten Israel som i sin tur erkände PLO som palestiniernas legitima representant, ett schema för hur fred skulle uppnås lades fast. Konflikten alla kärnfrågor sköts upp till framtida förhandlingar. Avtalets mest konkreta resultat blev istället etableringen av en palestinsk myndighet i ett antal små, självstyrande enklaver. För första gången i den israelisk-palestinska konfliktens historia utvecklade denna myndighet ett *embryo till en palestinsk satellitklass*.

Det första villkoret för att självstyret skulle upprättas var att myndigheten satte stopp för den palestinska revolutionen. I Osloavtalet och alla andra delavtal i den så kallade fredsprocessen (allra tydligast i Wye River-avtalet) ålades myndigheten att freda ockupationen från palestinska aktioner. Den åtog sig att garantera bosätternas säkerhet, upprätthålla ordningen runt israeliska vägsprårr, patrullera tillsammans med ockupationsstyrkorna, koordinera sin underrättelseverksamhet med Shin Bet

(Israeliska inre säkerhetstjänsten), slå ned på den militanta oppositionen och efter summariska rättegångar fängsla eller avrätta "terrorister" – i princip definierade som alla som utövade eller förespråkade fortsatt kamp mot ockupationen. Bakom Yitzhak Rabins beundrade fredsvilja låg framför allt en lärdom från sex års intifada: ockupationsmakten var på egen hand oförmögen att få ett slut masskampen. Det palestinska samhället måste klyvas och repressionen läggas ut på entreprenad. "Palestinierna kommer att vara mycket bättre på det än vad vi har varit", förklarade Rabin inför Knesset i september 1993. "De kommer att styra med sina egna metoder och, viktigast av allt, befria de israeliska soldaterna från att göra vad de nu kommer att göra."

Myndighetens säkerhetsapparat svällde också snart till fantastiska proportioner. De självstyrande enklaverna blev polistätast i världen, Yassir Arafat omgav sig med tretton olika säkerhetstjänster, rättssystemet urartade i godtycke och juridisk förvirring för att kunna utföra sina uppgifter. I ledningen för säkerhetsapparatens växte ett skikt fram, personifierat i gestalter som Jibril Rajoub och Muhammed Dahlan, som skaffade sig en betydande politisk makt över de självstyrande enklaverna, och som en funktion av samarbetet och koordineringen sammanföll till stor del dess intressen med ockupationsmaktens.

En parallell process ägde rum på ekonomins

område. I myndighetens hägn såddes fröet till en klass som ägnade sig åt kapitalackumulation i samverkan med Israel. Individer i den högsta politiska ledningen – främst av alla Yassir Arafats ljusskygge rådgivare Khaled Salam. Men även en sådan personlighet som det palestinska parlamentets talman Abu Ala – bildade bolag som monopoliserade importen av bas- och stapelvaror från Israel. De köpte in exempelvis cement och tobak från israeliska företag och försäkrade sig om ensamrätt att sälja dessa produkter på de självstyrande områdena. Så kunde de inhösta profiler vars storlek förblev okänd – monopolbolagens finanser omsveptes i ett kompakt mörker. Uppenbart för alla och envar var dock att bolagen representerade en tendens till symbios med israeliska kapitalintressen och formeringen av en klass i myndighetens topp.

Ett annat uttryck för samma process var de "industrizoner" som planerades snart efter myndighetens tillkomst. En rad exportzoner av välkänd typ skulle enligt överenskommelser mellan myndighetens industriministerium och israeliska institutioner (däribland det israelisk-amerikanska konsortiet "Peres Center for Peace") uppföras i anknytning till de självstyrande enklaverna. Där skulle israeliska och andra utländska företag investera, medan myndigheten fick till uppgift att leverera den eftertraktade varan: billig palestinsk arbetskraft. Ett än mer perverst exempel på samma relation är de bemanningsföretag som vissa myndighetspersoner bildade under Oslo-åren. Genom dem hyrs palestinska arbetare ut till judiska bosättningar.

FÄNGELSEENKLAVER

Den nya ekonomiska klassen blev tidigt klart synlig i de självstyrande enklaverna. Påkostade villor byggdes i närheten av de utblottade flyktinglägren. Vissa projekt prålade öppet med sin glans, inte minst det väldiga kasinot Oasis som invigdes utanför Jeriko 1998 (mittemot flyktinglägret Aqabat Jaber). Oasis kontrollerades av Khaled Salam, tillsammans med ett österrikisk spelbolag och sekretesskyddade privata intressenter, och lockade genast enorma mängder israeler till roulettbord. Den iögonenfallande kasinobyggnaden blev själva symbolen för den nya klassen, livligt avskydd bland breda lager palestinier. Därtill kom alla de hotell och andra turistprojekt som uppfördes, inte minst i Betlehem inför 2000-årsfirandet. Förändringarna i klasstrukturen gick inte att ta miste på.

Osloperiodens historiska innebörd var alltså att sionismen för första gången etablerade ett embryo till en palestinsk satellitklass genom att liera sig med myndigheten. Det var på det här sättet som perioden utgjorde ett brott i utvecklingen. Det var aldrig någonsin fråga om att Israel erkände palestinernas nationella rättigheter – tvärtom – utan om att Israel växlade över till en annan strategi för att säkra sin hegemoni över de ockuperade områdena.

Men denna strategi renodlades aldrig, och kunde inte heller renodlas. Givet att sionismen på intet sätt övergav sin ambition att införliva de ockuperade områdena i den judiska staten måste den hamna i svåra motsättningar. Under Osloperioden försökte Israel göra både och - knyta till sig ett palestinskt skikt och beröva palestinerna deras land. Det senare står i motsättning till det förra. Osloperioden var därför

foto: Donald Boström

förutbestämd att bli ett mellanspel. Så länge sionismen drev sitt projekt vidare på de ockuperade områdena måste den förr eller senare stöta sig med *alla* palestinier.

Den fortsatta okkupationspolitiken kom sålunda att begränsa formeringen av en palestinsk satellitklass. Det gällde i första hand den avspärrningspolitik som bedrivits sedan 1993. Israel införde då en närmast hermetisk separation mellan Västbanken, Gazaremsan och Östra Jerusalem, mellan dem och Israel, samt – viktigast och värst av allt – periodvis mellan de självstyrande enklaverna och de delar av de ockuperade områdena som helt kontrolleras av Israel. Den senare avspärrningsvarianten utövas genom de förhatliga vägspärrar som omger de självstyrande enklaverna på alla sidor och kan täppa till dem närhelst okupationsstyrkorna så vill. Genom detta system har Israel definierat de självstyrande enklaverna som storskaliga fängelser, utanför vars gränser klorna har slagits än djupare i landet. Koloniseringen och den etniska rensningen har hela tiden intensifierats runt enklaverna, som

skilts från varandra och från omvärlden.

Avspärrningspolitiken har naturligtvis varit fullständigt förödande för den palestinska ekonomin och den har även satt spärrar för en grundläggande palestinsk kapitalackumulation. Ingen kapitalackumulation kan växa sig stark och vital under de förhållanden som avspärrningarna medfört. Ingen handel kan fungera när varje transport måste vänta i timmar för att eventuellt få tillstånd att passera en vägspärr och inga normala ekonomiska förbindelser är överhuvudtaget möjliga när all rörelse kan strypas när som helst. Således har den kapitalackumulation som initierats från myndighetens högsta nivå förblivit ett foster och därtill ett missfoster. Det har inte varit möjligt för myndighetskapitalisterna att starta företag som ägnar sig åt produktion. De flesta industrizoner har stannat på pappret, eftersom deras verksamhet förutsätter allt det som avspärrningspolitiken slagit sönder. Tvärtom har kapitalackumulationen varit parasitär och tagit formen av just sådana marginalföreteelser som importbolag, uthyrningsfirmor, kasinon och hotellbyggen.

foto: Donald Boström

Följden blev att utvecklingen av en satellitklass med kontroll över produktionsmedel och reell ekonomisk makt hämmades. Den materiella bas som krävdes för att satellitklassen skulle kunna genomsyra det palestinska samhället med sitt politiska program – samarbete med ockupationsmakten – inskränktes till ett i längden ohållbart minimum.

KVASISTAT

Samtidigt som avspärrningspolitiken stötte sig med den embryonala satellitklassens ekonomiska intressen motarbetade den fortsatta ockupationen myndighetens intressen som stat i vardande. Myndigheten kastade sig från sin födelse in en statsbyggnadsprocess och uppförde en administration – komplett med ministerier och kabinett – som i allt liknar en stat. Men den kom aldrig i åtnjutande av det som framför allt definierar en självständig nationalstat: suveränitet över ett sammanhängande territorium med gränser. Inte heller kom den i besittning av en armé, en valuta, ett utrikesdepartement eller kontroll över vatten, jordbruksmark och luft-

rum. Allt detta förvägrades den palestinska myndigheten av Israel genom den fortsatta ockupationen. Myndigheten låstes därmed in en status av kvasistat.

Under hela Osloperioden pågick förhandlingar mellan myndigheten och Israel. Genom dem försökte myndigheten tilltvinga sig ett utökat territorium, vilket låg i dess intresse som stat i vardande och dessutom sammanföll med de politiska visioner som individerna i myndighetens ledning fortfarande motiverades av. Istället konsoliderades och intensifierades dock ockupationen av det territorium utanför de självstyrande enklaverna som myndigheten ville åt. Därför kunde den aldrig helt uppgå i sin bestämning som marionett åt Israel. Den förblev hela tiden löst knuten till den palestinska befrielsekampen, i första hand som diplomatiskt projekt – men även som organisatoriskt. Myndigheten steg upp ur Al Fatah, PLO:s tyngsta fraktion, och med hjälp av Fatah har myndigheten haft ett politiskt ankar djupt nedsänkt i de palestinska massorna. De många säkerhetstjänsterna och polisstyrkorna har på sina håll

haft flytande gränser mot Fatahs gräsrotsorganisationer. Sammantaget förlänade detta den palestinska myndigheten en tve tydlig karaktär som embryo till satellitklass och som en byråkratiserad befrielsekamp.

”Fredsprocessens” produkt blev sålunda en mycket instabil situation på de ockuperade områdena. Israel hade gett myndigheten i uppdrag att formera en satellitklass, och det var också vad den gjorde – men den utvecklade endast ett embryo. Någon veritabel härskarklass med alla intressen odelat knutna till Israel blev den aldrig. Det kunde den inte heller bli, eftersom sionismen drev sitt införlivningsprojekt vidare. Tvärtom placerades myndigheten i en tve tydlig position av att fortfarande ha ett intresse i befrielse från ockupationen. Osloarrangemanget för fortsatt israelisk hegemoni över de ockuperade områdena var fullt av inre motsättningar.

HIZBOLLAHS INTÅG

I och med att ett embryo till satellitklass växte fram under 90-talet klövs det palestinska samhället i vad en aktivist har kallat ”Osloklassen” och ”alla vi andra”. Osloklassen nådde vissa politiska och ekonomiska privilegier tack vare fredsavtalen, och var därför benägen att hålla fast vid synen på förhandlingar som en framkomlig väg för det palestinska folket. Den upplevde samtidigt att dess maktställning begränsades av den fortsatta ockupationen, men kände lidandet i livet under ockupation i långt mindre utsträckning än ”alla vi andra”.

Alla vi andra – de palestinska massorna – var de som in på huden upplevde ockupationens konsolidering och intensifiering. Det var de som utan kompenserande privilegier drabbades av bosättningsarmans våldsamma expansion hela vägen från Vita husets gräsmatta till sommaren år 2000 (antalet kolonister på Västbanken och Gazaremsan fördubblades mellan 1993 och 2000, Östra Jerusalem ej medräknat; särskild fart tog nybyggnationen efter att Ehud Barak valts till premiärminister 1999). Det var de som saknade myndighetsledningens licenser att röra sig mellan de självstyrande enklaverna och mellan Västbanken och Gaza. Det var de som utan minsta skydd drabbades av alla inslag i ockupationsmaktens politik förblev vardag: husdemoleringar, arresteringar, dödsskjutningar, tortyr, vattenstöld...

Under hela 90-talet ackumulerades således ett missnöje på de ockuperade områdena i lika hög grad som mellan 1967 och 1987 – om inte ännu mer accentuerat. De palestinska massornas misstro mot myndighetens fred med den israeliska ockupationsmakten tilltog ständigt under perioden. På våren år 2000 nådde den en höjdpunkt, då oroligheter riktade mot myndigheten spred sig över de självstyrande enklaverna. I Gaza demonstrerade Fatah mot Khaled Salam och de andra monopolisterna sedan priset på flera baslivsmedel höjts. En grupp prominenta intellektuella och politiker distribuerade ett upprop mot myndigheten som bemöttes med järnåsar, Yassir Arafats stöd i opinionsundersökningarna sjönk som en sten. I maj utbröt svåra sammanstötningar mellan demonstranter och ockupationsstyrkor i samband med An-Naqbadagen (15/5, då minnet av de 750 000 palestinier som fördrevs när Israel kom till hedras med stora manifestationer) och en hungerstrejk utbröt bland palestinska fångar. Tecknen stod allt tydli-

gare skriven i skyn: de palestinska massorna skulle inte finna sig mycket länge till i att ockupationen cementerades.

Samtidigt hände något helt annat på en annan av fronterna i den israelisk-arabiska konflikten. Israel avvecklade sin ockupation av södra Libanon. Det var Hizbollahs förtjänst. Efter ett enträget gerillakrig, efter år av lågintensiv väpnad kamp som ockupationsmakten aldrig lärde sig behärska, beslöt Israel till sist att ge upp. Hizbollah verkställde beslutet. Under några dramatiska dagar i slutet av maj ryckte gerillan fram genom ockupationszonen och erövrade by efter by. Den israeliska armén och dess underlydande miliser övergav hals över huvud sina positioner och flydde över gränsen till Israel. In i det befriade landet tågade Hizbollah. De ökända tortyrcentren öppnades för allmän beskådan, fördrivna invånare återvände till hus de inte sett på tjugo år. Det var en bild som sände elektriska stötar långt in i det arabiska folket - och allra längst in i det palestinska. Israel gav upp ockuperad mark. Israel besegrades av en arabisk gerilla.

Sheikh Hassan Nasrallah, Hizbollahs ledare, dedikerade segern till det palestinska folket. I ett tal som en stor andel av de palestinska hushållen såg på sina satellitkanaler förklarade han att

”För att befria ert land behöver ni inte stridsvagnar eller flygplan. Om ni tar martyrerna till förebild kommer ni att kunna driva igenom era krav på den sionistiska angriparen. Om ni väntar på världssamfundet kommer ni ingenstans. Staten Israel må vara en kärnvapenmakt, men den är svagare än ett spindelnät.”

Han mötte gensvar. Händelserna i Libanon firades av en demonstration i Ramallah den 29 maj. Demonstranterna ropade:

Khalee nihkee al-makshooif
Låt oss tala klarspråk nu
Tanazulat ma bidnan shoof
Vi vill inte se fler eftergifter
Al hajjar t-hawwal Kalashnikoof
Stenen har förvandlats till en kalasjnikov

”Fredsprocessen” skulle dock pågå ännu en tid. Kraftigt försenade inleddes den 11 juli år 2000 de så kallade ”final status-negotiations”, det vill säga förhandlingar mellan Israel och den palestinska myndigheten om en slutgiltig lösning på de problem som tillsammans utgör själva den israelisk-palestinska konfliktens kärna. För första gången skulle man nu ta i de heta frågor som lämnats därhän i Oslo: den palestinska nationalstatens tillblivelse och gränser, bosättningsgarnas framtid, flyktingarnas öde och Jerusalems status. Förhandlingarna, som hölls i Camp David i USA under Bill Clintons energiska överinseende, pågick i inte mindre än fjorton dagar och slutade i totalt sammanbrott.

ARAFATS NEJ

Händelserna i Camp David är nyckeln till alla senare skeenden. Det var här något nådde vägsände och ett annat tog vid. Det var här det avgörande brottet mellan förhandlingar och våldshandlingar ägde rum. Kampen om opinionen under det sista året har därför i långa stycken varit en kamp om hur toppmötets historia

ska skrivas. Från första början, samma dag som sammanbrottet tillkännagavs, prånglade politiker som Ehud Barak, Bill Clinton och Göran Persson – med benäget bistånd av media – ut en bild som snabbt blev allena rådande. Den sade: – Under mötet i Camp David erhöill palestinerna ett exceptionellt generöst erbjudande som de av oförklarlig fredsfiendlighet tackade nej till. Med denna bild har skulden till kriget mot det palestinska folket sedan kunnat läggas på offren själva. Miljoner människor världen över har förts bakom ljuset.

Under den gångna sommaren har uppgifter om vad som egentligen hände i Camp David så smått börjat cirkulera i internationella media. Men den hittills mest detaljerade ögonvittnesskildringen av dagarna i Camp David har funnits tillgänglig på engelska sedan i april. Det är en av de palestinska delegaterna, Akram Hanieh, som i *The Camp David Papers* genom noggranna återgivningar av muntliga och skriftliga förslag och förhandlingar avslöjar mytbilden som i grunden falsk. I var och en av knäckfrågorna beskriver han vilka ”erbjudanden” palestinerna erhöill:

Bosättningsarna och gränserna. Med hänvisning till ”hotet från öster” (det vill säga från Jordanien, i fred med Israel sedan länge och kanske mest fridsamt av alla arabstater) insisterade den israeliska delegationen på att få behålla militärbaser, patrulleringsvägar och varningsstationer inne i tilltänkt palestinskt territorium. Kartor vecklades ut där mellan 10-14 procent av Västbanken annekterats av Israel. Tre väldiga bosättningsblock – i norr, i centrum och i söder – skar sönder Västbanken och de avgörande vattenresurserna förblev under israelisk kontroll. FN:s resolutioner 242 och 338, som stipulerar ett fullständigt israeliskt tillbakadragande från de områden som ockuperades 1967, ignorerades.

Flyktingarna. Den israeliska delegationen vägrade erkänna minsta ansvar för de 750 000 palestinernas flykt under kriget 1947-49. Den förnekade att människor fördrivits och byar förstörts, och upprepade istället den gamla propagandan om att massflykten registrerats av arabstaterna. Det enda israelerna kunde tänka sig att diskutera var en internationell fond för kompensation av de palestinska flyktingarna – på villkor att ersättning även utgick till de judar som lämnade arabländer under kriget – och ett återvändande för något tiotusental palestinier inom ramen för ”familjeåterförening”. FN:s resolution 194, som ger varje palestinsk flykting en rätt att återvända till den plats från vilken han eller hon flydde 1947-49, gavs inget beaktande.

Jerusalem. Här lanserade Israel det tidigare okända kravet att judar måste tillerkännas rätten att förrätta bön på moskéområdet Haram as-Sharif. Olika förslag på hur området skulle administreras presenterades för palestinerna, alla med en gemensam nämnare: israelisk suveränitet. De arabiska delarna av Jerusalem skulle enligt de israeliska och amerikanska förslagen splittras upp i sektorer av palestinsk suveränitet, halvsuveränitet och än lägre grader av suveränitet. Någon sammanhållen palestinsk huvudstad var det aldrig tal om.

Inget tillbakadragande från Västbanken. Inget återvändande för flyktingarna. Ingen huvudstad i Jerusalem. Detta var det erbjudande som palestinerna fick i Camp David. I utby-

te begärde Israel och USA att Yassir Arafat skulle underteckna den åtråvärda ”end of the conflict”-klausulen, ett löfte om att alla palestinska krav och anspråk på Israel hädanefter var inställda och all politisk kamp nedlagd.

GENERÖST?

Ordet ”generöst” har alltså varit flitigt brukat som beteckning på detta erbjudande, och då i synnerhet på de kartor som gav palestinerna upp emot 90 procent av Västbanken. Men vad ligger i ordet ”generöst”? Att man ger mer än man måste. Att man delar med sig över rättvisans gräns och överlämnar något slags överflödande gåva. För att kunna vara generös – det låter sig härledas ur själva begreppet – krävs att man skänker av det man själv äger. Den som stjälar och sedan lämnar tillbaka stöldgodset är inte generös. Den som stjälar och sedan lämnar tillbaka 90 procent av stöldgodset är än mindre generös. Generös är ett ord som i detta sammanhang helt saknar mening. Israel gav inte ur egen ficka i Camp David. Israel diskuterade ett återlämnande av det som rättmätigt tillkommer palestinerna, det som enligt all internationell lag tillhör palestinerna. Att erbjuda mindre än 100 procent av det som måste ges, lägga sig under anständighetens gräns och sedan kalla det generöst – det är förtryckarens nyspråk. Om Israel erbjudit palestinerna Tel Aviv hade man kunnat tala om generositet.

Siffran 90 procent låter hög – det är ju nästan allt – men de 10 procent som saknas gör hela skillnaden mellan en palestinsk stat och fortsatt ockupation. Ja, om så bara tre eller fyra procent annekterades skulle den palestinska suveräniteten över Västbanken och Gazaremsan förbli en chimär. De stora bosättningsblocken i norra, centrala och södra Västbanken omfattar nämligen inte större arealer än så. Med dem på plats skulle området slutgiltigt berövas sin geografiska kontinuitet, ekonomiskt utbyte förhindras och enhetligt politiskt styre omöjliggöras. Västbankens invånare skulle sitta inlåsta i varsina hörn mellan strängarna av israelisk kolonialism. Detta är realiteter bakom siffrorna, kända endast för dem som har bekantskap med Västbankens sociogeografiska förhållanden.

En av de främsta experterna på området är Jeff Halper, koordinatör för Israeli Committee Against House Demolitions och den kanske starkast lysande stjärnan på den judiska antisionismens allt blekare himmel. Han har utvecklat en träffande liknelse för vad siffran 90 procent egentligen innebär. Om man tänker sig ett fängelse, så kan man lätt föreställa sig att 90 procent av fängelsets yta består av celler, korridorer, matsalar, rastgårdar och fritidsutrymmen av olika slag. Man kan till och med höja siffran till 96 eller 97 procent. På denna yta rör sig fångarna fritt. Men de resterande procenten upptas av en mur. Mer än tre, fyra procent av fängelsets yta utgör inte murens väggar – och ändå är det denna mur, dessa få procent som in i minsta centimeter definierar fängelsets karaktär och invånarnas belägenhet. På samma sätt med ett Västbanken där de stora bosättningsblocken annekterats till Israel.)

Erbjudandet i Camp David var i själva verket ett erbjudande om palestinsk kapitulation inför den sionistiska entitetens överlägsenhet. Det var ett hån mot alla palestinernas nationella rättigheter.

Ändå fanns det de i den palestinska myndig-

hetens ledande skikt som rådde Yassir Arafat att tacka ja. Exakt vilka som gjorde det och i vilken utsträckning är höljt i ett visst dunkel: i efterhand har alla varit noga med att framhålla sitt motstånd mot förslaget och sluta upp bakom presidenten. Men det är väl känt att de som talade för ett ja var just de *individer som stått i centrum för den embryonala satellitklassen*. De var, till skillnad från andra palestinier, beredda att tolka erbjudandet som det bästa som stod att få inom överskådlig tid ty de hade något att förlora. Deras intressen i Osloarrangemanget vägledde dem att inte förorda den brytning med "fredsprocessen" som ett nej med nödvändighet skulle innebära.

Men Yassir Arafat tackade nej. Orsakerna till detta historiska nej återstår att fastställa fullt ut, och det kan inte uteslutas att en så subjektiv faktor som Arafats egna politiska lidelser – hans livslånga engagemang för att skänka sitt folk frihet – faktiskt var avgörande. Men en djupare analys är också möjlig. Förkastandet av förslaget var ett intyg på att det embryo till satellitklass som vuxit fram inom den palestinska myndigheten *inte var tillräckligt starkt för att kunna driva igenom sin svaga vilja*. Yassir Arafats nej i Camp David gjorde klart att det inte fanns någon *reell kraft* i det palestinska samhället som var berett att agera som lydigt redskap. När Arafat valde att bortse från de bejakande råden, valde han i enlighet med intresset hos andra krafter inom den tvetydiga myndigheten. Camp David åskådliggjorde således på nytt sionismens inneboende motsättning; dess oförmåga att etablera en substantiell maktbas inne i det palestinska samhället som garant för underkastelse.

Därtill kan Arafats beslut ses som en anpassning till det politiska läget och de sociala styrkeförhållandena i de självstyrande enklaverna. "Alla vi andra", de palestinska massorna, var vid den här tiden så högljudda i sitt missnöje och den embryonala satellitklassen så försvagad efter "fredsprocessens" avstannande och ockupationspolitikens intensifiering att något annat än ett nej var omöjligt. På de ockuperade områdena florerar ett stort antal fantasier om vad som skulle ha hänt med Yassir Arafat om han tackat ja. Klart är att han inte hade överlevt politiskt – kanske inte heller fysiskt.

Med sammanbrottet i Camp David bröt också Osloarrangemanget samman. Den palestinska myndigheten abdikerade från sin roll som israelisk bandhund och de israeliska försöken att föreviga sin hegemoni genom denna myndighet kollapsade. Motsättningarna mellan den logik som krävs för en framgångsrik etablering av en satellitklass och den logik som följer av projektet att införliva de ockuperade områdena i den judiska staten löstes till förmån för den senare. Det fanns inte längre någon klass i vägen för ett nytt uppror.

Därmed nådde också det politiska projekt som myndighetens och Fatahs ledning bedrivit sedan 1993 vägs ände. "Fredsprocessen" hade definitivt misslyckats med att uppfylla palestiniernas nationella rättigheter, och massornas missnöje växte sig allt starkare. Situationen var mogen för en ny intifada.

STENAR OCH MOLOTOVCOCKTAILS

Den 28 september år 2000 trängde Ariel Sharon, dåvarande oppositionsledare i Israel, in på moskéområdet i Jerusalem. Han hade säll-

skap av flera tusen israeliska poliser. Med sig hade han också en gedigen meritlista av våldsdåd mot palestinier – massakrerna i flyktinglägren Sabra och Shatilla 1982 är bara de mest flagranta. Moskéområdet i Jerusalem är den tredje heligaste platsen för den palestinska majoritetsreligionen islam. Israel hade vid Camp David, som jag tidigare nämnt, fört fram det offensiva, tidigare okända kravet att judar skulle ges rätt att förrätta bön på området (vilket är upprinnelsen till de religiösa dimensioner som händelserna i september delvis antog). Nu gav regeringen sitt medgivande till Ariel Sharons intrång. Palestinierna kunde inte annat än uppfatta den som en provokation. De samlades för att skydda moskéerna och hindrade Sharon från att ta sig in i en av dem genom att sätta sig i hans väg. När han lämnat platsen utbröt kravaller, som inom några timmar hade spridit sig genom Östra Jerusalem ut till Ramallah.

Dagen därpå – det var en fredag – ställde 2000 israeliska poliser och skarpskyttar upp sig runt moskéområdet. Innan bönen var över hade de första kulorna sänts in i folkmassan. Fyra palestinier dog och 220 skadades bland moskéerna den dagen. Några timmar senare stod de ockuperade områdena i brand.

Den 30 september var Västbanken inklusive Östra Jerusalem och Gazaremsan ett eldhav av våldsamma massdemonstrationer. Runt varje stad pågick sammandrabbningar. Vid de checkpoints som markerar gränserna för zon A angrep tusentals palestinier ockupationsstyrkorna med stenar och molotovcocktails; så gott som

varje israelisk militärpostering möttes av vilda strömmar av demonstranter. Hela de ockuperade områdena flammade nu upp inom loppet av bara ett par dagar. Förloppet var lika spontant som det som utvecklades under december och januari 1987-88 – men mer förtäat.

Den palestinska myndighetens poliser hade vid liknande (om än mindre) episoder under 90-talet ställt sig i vägen för de protesterande och motat bort dem från israeliska posteringar. Nu höll de sig med få undantag vid sidan om. De ingrep inte mot befrielsekampen – så som myndigheten en gång tillkommit för att göra.

Under månader framöver rasade sedan kravallerna. De sjönk tillbaka en dag och tog ny fart nästa, koncentrerades till särskilt eldfångda punkter – Netzarim- och Karnikorsningarna i Gaza, Ayosh och Ar-Ram utanför Ramallah, Rakels grav i Bethlehem, bosättarkolonin i Al-Khalil – för att därpå ånyo sluka de ockuperade områdena i sin helhet. Deltagandet var massivt. En typisk dagsrapport i den israeliska högtidningen Jerusalem Post inleddes den 30 oktober med orden "IDF-soldater sköt igår ihjäl fem palestinska upploppsmakare, när hundratals palestinier slängde stenar och brandbomber och brände däck i svåra sammanstötningar över

Faktaruta - Palestinafrågan i årtal:

- 1947 - 49 Sionisterna går segrande ur kriget med araberna och etablerar staten Israel på 77 procent av Palestinas yta. När man idag talar om Israel avses detta område
- 1967 I sexdagarskriget ockuperar staten Israel resten av Palestina, det vill säga Västbanken, Gazaremsan och östra Jerusalem. Det är på dem uttrycket "de ockuperade områdena" syftar.
- 1987 Det palestinska upproret, som snabbt får namnet intifadan (efter det arabiska verbet för "skaka av sig"), bryter ut.
- 1988 PLO erkänner staten Israel och accepterar tvåstatslösningen
- 1991 Arabisk-israeliska fredsförhandlingar inleds i Madrid
- 1993 Som ett resultat av förhandlingarna i Oslo ingår Israel och PLO den principöverenskommelse som utgör grunden för det som går under benämningen "fredsprocessen". Detta är Oslo-avtalet, men själva undertecknandet av det sker på Vita Hustes gräsmatta.
- 1994 Kairo-avtalet ingås som ett led i fredsprocessen. I enlighet med detat införs självstyre på delar av Gazaremsan och i Jeriko. Yassir Arafat återvänder med följe till det palestinska landet och inrättar sin myndighet.
- 1995 Självstyret utökas på Gazaremsan och införs i alla större städer på Västbanken utom Hebron.
- 1996 Fredsprocessen går helt i stå, bland annat till följd av den nyvalde högerpresidenten Netanyahus politik.
- 1998 Wye-River-avtalet undertecknas. Det genomförs emellertid inte, men återuppstår i augusti 1999 och skulle enligt planerna vara fullt ut genomfört i januari år 2000. Det innebär i stort sett ingenting av betydelse (vissa obebodda ökenområden överförs till självstyret).
- juli 2000 Fredsförhandlingarna i Camp David mellan Palestina och Israel misslyckas.
- oktober 2000 Ariel Sharons besök på Tempelberget i Jerusalem blir startskottet för den andra intifadan.
- augusti 2001 PFLP:s generalsekreterare Abu Ali Mustafa mördas av Israel, vilket i praktiken även innebär en dödsstöt mot Osloavtalet.

hela territorierna.” Längre ner stod att läsa att det ”i de flesta städer på Västbanken hölls demonstrationer som ropade efter *jihad* eller heligt krig mot Israel”.

De palestinska massorna var återigen i rörelse. På nytt utspelade sig den spontana massaktionen. ”Vem som helst som bevitnade intifadan 1987-93 kunde inte undgå att känna en känsla av déjà vu”, skriver två palestinska intellektuella i en analys. Grunden var lagd. Detta var den andra intifadan.

HOT MOT VÄRLDSORDNINGEN

Den andra intifadan presenterade omedelbart några avgörande innovationer. En nyhet var att upproret redan under de första dagarna svepte in i 1948 års områden. För första gången sedan staten Israels tillkomst reste sig nu den kvarvarande palestinska befolkningen mot det rasistiska system de lever under, i demonstrationer som från början hölls i sympati med bröderna och systrarna på de ockuperade områdena men som efterhand breddades och fördjupades till en allmän kris inne i Israel. Tretton palestinier med israeliskt medborgarskap sköts ihjäl i dessa demonstrationer. Kulorna suddade ut gränsen mellan palestinier i 1967 års och palestinier i 1948 års områden. De två delarna av samma folk – traditionellt så isolerade från varandra – behandlades likadant och enades under ett och samma öde.

Sedan demonstrationsvågen, som när den stod på sin höjdpunkt omfattade alla städer med någon koncentration av palestinsk befolkning, lagt sig har radikaliserings av den palestinska minoriteten i Israel fortgått och fördjupats. Under An-Naqba-dagen deltog i år palestinerna i Israel för första gången i manifestationerna. Det var tydligaste tänkbara tecknet på att de brutit sina lojalitetsband med den stat där de har medborgarskap. Ledare för det arabiska samhället har profeterat om att en ”social intifada” snart kommer att bryta ut inne i Israel, och de politiska skillnaderna tenderar att snabbt jämnas ut. Detta ger den andra intifadan en potential som den första aldrig hade. Även på hemmaplan, i hjärtat av staten Israel, står nu en miljonhövdad massa allt mer redo att utmana sionismen.

En annan ny dimension i den andra intifadan var det enorma gensvar som väcktes hos massorna runt om i arabvärlden. I och med att förloppet på de ockuperade områdena var mer förtätt än förra gången kunde det antända de politiska passionerna från Marocko till Oman med väldig energi. Under oktober månad sköjdes således demonstrationerna över arabvärlden: i Rabat marscherade en miljon människor, i Jordanien infördes demonstrationsförbud sedan polis dödat flera demonstranter, i Libanon ställde folksamlingar upp sig vid gränsen mot Israel och hivade sten över stängslen. Världens ledare talade oroligt om att revolutionära situationer var förestående i flera arabiska länder.

För att förstå hur något sådant kunde följa på utbrottet av en palestinsk intifada krävs insikt i två faktorer. Å ena sidan bor, som vi redan varit inne på, en djupt känd solidaritet med palestinerna i den kollektiva arabiska själen; en känsla av att vara sårad i samma mån som palestinerna är sårade. Å andra sidan härskar ett utbrett missnöje med de korrupta regimer som inte förmår tillgodose sina invånares grundläggande behov, utan istället för en nyliberal ekonomisk

politik under IMF:s och Världsbankens diktat. Dessa två faktorer smälter samman i vreden över att de egna staterna inte gör någonting för att undsätta palestinerna. De arabiska regimernas passivitet är ett direkt resultat av deras beroende av USA och deras ekonomiska band till det imperialistiska systemet – inklusive Israel. Därför slår massornas sympatyttringar över i konfrontation med de egna härskande klasserna och vice versa, på ett sätt som i grunden hotar världsordningens stabilitet i denna betydelsefulla del av världen. Solidariteten med palestinerna är således, i kraft av sin oerhörda känslomässiga laddning, den farkost i vilken de arabiska massornas revolt mot globaliseringen färdas.

Under intifadans senare skeenden har massdemonstrationerna runt om i arabvärlden falnat, men vid varje nytt extraordinärt övergrepp mot palestinerna dyker de upp på nytt. Kanske är detta den andra intifadans största resurs: så länge upproret pågår är den revolutionära situationen aldrig långt borta i arabvärlden. Skulle den rycka närmare skulle också vitala amerikanska intressen hotas, vilket som inget annat skulle kunna sätta materiell kraft bakom de palestinska kraven och pressa USA till en annan Mellanösternpolitik. Mången palestinier förlägger sina förhoppningar hit.

Även Hizbollah har deltagit i intifadan, med fortsatta operationer i den lilla del av södra Libanon (de så kallade Shaba'-jordbruken) som Israel fortfarande håller. Upproret har med andra ord gjutit samman frontavsnitten i den israelisk-arabiska konflikten. Det hotar Israels överhöghet mer än vad enbart demonstrationer på de ockuperade områdena gjorde förra gången.

FOLKKOMMITTÉER

När den första intifadan bröt ut i december 1987 svarade den israeliska militären med en repression som skapade undantagstillstånd i det palestinska samhället. En rad akuta problem uppstod: skadade demonstranter, stängda skolor, matbrist till följd av avspärrningar, inkomstbortfall, bosättare som bröt sig in och gick bärskagång i bostadsområden. Från och med januari 1988 hölls överallt på de ockuperade områdena möten i grannskap och kvarter, där människor diskuterade hur de skriande behoven kunde tillfredställas och resningen drivas vidare. I denna våg av öppna massmöten uppfördes den pelare som skulle komma att bli bärande för den första intifadan: *lijan sha'biya* – folkkommittéerna.

Den utlösande orsaken till att folkkommittéerna bildades var just undantagstillståndet; det var i hanteringen av de akuta problemen de hade sitt existensberättigande. En folkkommitté bestod i regel av fem underkommittéer med ansvar för områdena hälsa, utbildning, lagring av mat, jordbruk och säkerhet. Deras verksamheter samordnades av ett särskilt organ, vars medlemmar till en början huvudsakligen utsågs i öppna val. Det var i denna rådsliknande struktur kampen mot ockupationen tog form. Det var folkkommittéerna som under flera års tid sörjde för palestinernas vardagliga behov och som dirigerade konfrontationerna med militären. Samtidigt utlöst de en social revolution genom att dramatiskt förändra maktstrukturen i det palestinska samhället: den traditionella eliten, de patriarkala klanerna och PLO-ledningen

i Tunis förlorade alla greppet över palestinernas förehavanden. Bakom frontlinjerna var det här, i myllret av mikrodemokratier, som den verkliga makten fanns.

Den andra intifadan bemöttes på samma sätt som den första – om inte värre. Liksom förra gången inträdde genast ett varaktigt kristillstånd i det palestinska samhället. Hälsokrisen återkom med full kraft. Den 30 september sattes mönstret: tolv palestinska demonstranter dödades och fler än 500 skadades. Dagen därpå dödades lika många på Västbanken och Gazaremsan, den 2 oktober tio, den 3 oktober tre, den 4 oktober nio, med tiotals eller hundratals skadade varje dag – och så vidare. Efter tre dagar av den andra intifadan hade fler palestinier mist livet än efter en månad av den första. Den israeliska armén bemötte denna gång demonstranterna med en brutalitet som vida överträffade repressionen av år 1987 eller – 88. De ställdes nu allt mer sällan inför vanlig tårgas och så kallade gummikulor, allt oftare inför särskilt giftig tårgas, tunga maskingevär, attackhelikoptrar, stridsvagnar och – inte minst – krypskyttar. De flesta palestinier som dog gjorde det av krypskyttars hand: dessa specialister som, med Uri Avneris ord, ”är tränade att se på en skara demonstranter, välja ut en måltavla, ta sikte och träffa huvudet eller överdelen av kroppen”.

AVSPÄRRNINGSPOLITIK

Men inte bara demonstranter kom i sikte. FN:s kommissionär för mänskliga rättigheter, Mary Robinson, rapporterade efter en resa i slutet av november om exempel som ”en äldre man som sköts två gånger nära dörren till sitt hus och en gravid kvinna som sköts medan hon stod på taket till sitt hus.” Mellan 29 september och 9 november skadades omkring 7000 palestinier på de ockuperade områdena; 40 procent av dem under 18 års ålder, många av dem för livet (ett förlorat öga, ett bortsprängt ben). Det var en formig hälsokatastrof som släpptes ut över det palestinska samhället.

Skolorna klarade sig något lindrigare undan än 1988. Förra gången utfärdade den israeliska armén en allmän stängningsorder för skolorna på Västbanken och liknande åtgärder på Gazaremsan. Denna gång ligger de flesta skolorna i områden som den palestinska myndigheten kontrollerar, varför inget generellt avbrott för undervisningen inträffat. Men störningarna har likafullt varit stora. 41 skolor med ett totalt elevantal på 20 000 stängdes under oktober månad, och många skolbyggnader måste överges efter att de träffats av beskjutning. Även skolor som höll öppet kunde lida allvarliga avbräck: ”till följd av den israeliska arméns vägspärrar, belägringar, utgångsförbud och avspärrningar kunde många elever och lärare inte nå sina skolor, som var i funktion. Den procentandel av lärarna som hindrades från att ta sig till sina arbetsplatser varierade mellan 10 och 90 procent beroende på var deras skolor låg.”

Sådana problem var en följd av att Israel under upprorets fjärde dag skruvade åt sin avspärrningspolitik än hårdare. De myndighetskontrollerade enklaverna förseglades och så gott som all rörelse in i och ut ur dem hindrades. De 128 000 arbetare som pendlat in till Israel vid utbrottet nekades inträde och det ekonomiska utbytet på de ockuperade områdena

foto: Birgitta Lagerlöf

stannade av. Arbetslösheten tredubblades under oktober, vilket betydde ett inkomstbortfall för de palestinska hushållen på mellan 10 och 11 miljoner dollar om dagen. Den ekonomiska aktiviteten halverades. Därtill kom de hundratala familjer som fick sina hus sönderskjutna, de byinvånare som hindrades från att nå sina odlingar, de tiotusentals uppdragna olivträden och resultaten av en lång rad andra israeliska metoder för att kväsa upproret. Den sociala situationen blev allt mer kritisk, med stigande försörjningsproblem och – för de värst drabbade – brist på mat och hustak.

Säkerheten, i den mån den existerat tidigare, försvann. Bosättarnas privata attacker mot palestinska bostadsområden, butiker och jordbruksfält inleddes under upprorets första dagar och blev på sina håll endemiska.³ För att bara nämna ett par exempel trängde bosättare den 8 oktober in i de palestinska delarna av Al-Khalil (Hebron) och Jerusalem, i Bidya, Husan, Salfit, och Shafat, brände upp affärer, misshandlade människor och sköt in i bostadshus; den 19 oktober började en grupp bosättare som uppgav sig vara på "fotvandring" skjuta in i flyktinglägret Askar utanför Nablus.

MYNDIGHETEN ERSÄTTER

Det palestinska samhället var på hösten 2000 väsentligen tillbaka på den plats där det stod under vintern 1987-88. Den gången var det just dessa akuta problem som tillsammans utlöste bildandet av folkkommittéerna.

Finns det då några folkkommittéer nu?

Nej. Folkkommittéernas icke-existens denna

gång är ett faktum som inte går att ta miste på. Deras frånvaro är rentav så påtaglig att de framstår som lika närvarande i denna intifada som i den första, men på motsatt sätt: genom att inte vara där.

De är den intifadans uppenbarelsesform som nyss fanns men som nu uteblivit. Därmed sätter folkkommittéerna sin prägel på hur palestinier som är tillräckligt gamla för att minnas dem uppfattar den andra intifadans infrastruktur – som icke-folkkommittéer, som någonting annat.

Varför finns då inte *Iijan sha'biya*? De fanns här under likande förhållanden, för tio år sedan. Även i denna intifada är massorna subjektet, även nu befinner de sig i ett socialt nödläge – och ändå bildar de inga folkkommittéer.

Den viktigaste orsaken till att inga folkkommittéer utvecklats är den palestinska myndigheten. Muhammed Jadallah, ordförande för den DFLP-lierade hälsoorganisationen Union of Health Care Committees, formulerar förändringen så:

"Den existerande palestinska myndigheten har satt avtryck på alla skikt, alla sektorer, alla områden. PA [Palestinian Authority] är ett faktum på marken. Så människor säger: 'det är den palestinska myndighetens ansvar att göra vad vi skulle kunna göra'. Medan de väntar på att PA reagerar blir inte mycket arbete gjort. Det är sant att tillståndet för folket är dåligt; förhållandena är mycket svåra. Men sättet att svara för palestinernas behov har förändrats."

Ziyad Abbas, aktivist i flyktinglägret Deheishe:

"Skälet till att vi inte har folkkommittéer nu är myndigheten. Myndigheten har sin egen struktur – hälsoministeriet, sjukhusen, skolorna, utbildningsministeriet... Vi har en regering nu, även om det är en skitregering! Av denna orsak behövs inga folkkommittéer."

De nödsituationer som i början av år 1988 gav den första avgörande impulsen till bildandet av folkkommittéer faller nu under den palestinska myndighetens ansvarsområden. Myndigheten har efterträtt och ersatt dem i rollen som den som hanterar de umbäranden som uppstår under en intifada mot en israelisk ockupationsmakt. Har den gjort det med ära? Avkastar den mer eller mindre tillfredsställande resultat än folkkommittéerna?

På ett område står det klart att myndigheten överträffar folkkommittéerna i effektivitet: hälsa. Amer Ali, Fatah-medlem och själv anställd på myndigheten, uttrycker det så här:

Det är bättre nu, mer organiserat. Nu för tiden ger hälsoministeriet order till alla ambulanser om att arbeta smidigt och ta sig till de områden där det sker sammanstötningar. Förr var det inte så. Vad kunde Iijan sha'biya göra när någon var skadad? De visste inte hur de skulle återställa eller ta hand om de skadade. Nu finns ambulanserna nära friktionspunkterna.

Piketambulanserna kan iakttas i Västbankens

foto: Birgitta Lagerlöf

städer när sammandrabbningar bryter ut; de stötar fram längs gatorna för att hämta in de skadade till ofta mycket välutrustade sjukhus. Något liknande hade folkkommittéerna ingen möjlighet att organisera. Röda Halvmånens och hälsoministeriets arbete är omvittnat effektivt, och med folkkommittéerna som ansvariga för hälsan under den andra intifadan hade listan över martyrer förmodligen varit betydligt längre än de i skrivande stund upp emot 700 namnen.

Ett annat område där myndigheten fungerat väl är utbildning. Folkkommittéernas provisoriska hemundervisning var på många sätt heroisk – den gav en avstängd generation nödig undervisning och prövade nya pedagogiska former – men led av ojämnheter och brist på koordination. Under den andra intifadan har problemen på detta område som sagt varit mindre generella. Myndighetens insatser kan ändå bedömas som goda: utbildningsministeriet har effektivt dirigerat om lärare och berett nya platser åt elever som inte kunnat nå sina ordinarie skolor. De uppslagna luckorna i utbildningssystemet har denna gång snabbt fyllts ut.

CENTRALISERAT SYSTEM

På myndighetens minuskonto hamnar hjälpen till de mest utsatta. Folkkommittéerna inte bara lagrade mat inför avspärrningar och belägringar, utan understödde också familjer som förlorat sin huvudförsörjare, fått sitt hus demolerat

eller på annat sätt drabbats av fattigdom. I detta var de omvittnat framgångsrika. Med myndighetens försök till socialhjälp råder emellertid stort missnöje.

Ett exempel härrör från mars 2001. Då fick de fackliga organisationerna, som sedan 90-talets början står under Fatahs kontroll och har inlemmats i myndighetsapparaten till den grad att de saknar all organisatorisk självständighet, i uppdrag av arbetsministeriet att distribuera 600 shekel (ungefär 1500 svenska kronor) till arbetare som förlorat sina jobb sedan intifadan bröt ut. "Folk upptäckte genast korruptionen i det sätt på vilket dessa pengar fördelades", berättar Hassan Barghouti, direktor för Democracy and Workers Rights Center och en av Palestinas främsta oberoende fackföreningsaktivister. "De visste att pengarna gick till släktingar och inte till människor som verkligen var i stort behov av dem." Demonstrationer hölls då vid fackföreningarnas kontor i Ramallah, Nablus och Gaza.

Besvikelsen på myndigheten är likaledes djup bland många av de tiotusentals som fått sina hus förstörda av israeliskt bombardemang, i synnerhet i flyktinglägren. Det är en vanlig uppfattning att myndigheten inte gör någonting för att återuppbygga demolerade hus.

Effektivitet på området socialhjälp är uppenbarligen en fråga om att lyckas vederväicka de behövande med pengar eller annat understöd. Här, vad gäller hantering av penningssummor

som är ämnade för att mildra misär, har den palestinska myndigheten fläckar och illa beryktade felsteg bakom sig; den har ägnat sig åt förskingring av biståndsmedel och korruption under så gott som hela sin livstid. Det är då inte underligt att myndighetens effektivitet är minst just här. Under upprorets gång har också den folkliga kritiken mot korruptionen tilltagit i styrka, vilket ibland kommit till uttryck i rena attacker mot individer inom myndigheten som varit föremål för särskilt missnöje.

Utslaget av jämförelsen mellan folkkommittéernas och myndighetens effektivitet varierar alltså från ett område till ett annat.

Men det avgörande är att *tillvägagångssättet* är annorlunda över hela linjen. Där de starkt decentraliserade folkkommittéerna vilade på invånarnas lokala självverksamhet, i regel utan större geografisk samordning, fungerar myndigheten som en stat. Det är nu ministerier som dirigerar arbetet med att trygga hälsa, utbildning och utkomst. De ger direktiv, delar ut uppdrag, administrerar system: myndigheten är centraliserad, tillhandahållandet av tjänster styrs väsentligen uppifrån. Den bärande pelaren är inte längre ett frivilligt, aktivt deltagande från folk i gemen, utan en byråkrati med anställda. Dessa skillnader får Ghassan Andoni, som själv var aktiv i den by som är mest känd för sina folkkommittéer, att göra följande utvärdering:

”Tar PA hand om de problem som folkkommittéerna brukade ta hand om?

Delvis. Delvis, inte fullständigt. Den stora skillnaden är att på den tiden var folkkommittéerna väldigt decentraliserade, varje folkkommitté tog ansvar för sitt ställe. Nu drivs ett centraliserat system, och det var från början mycket ineffektivt; försöken att organisera det hela nationellt har i en mening varit katastrofala. Visst, det finns somliga ministerier som försöker bedriva ett visst hjälparbete... (...)

Är det mer demokratiskt och effektivt med en myndighet än med folkkommittéer?

Enligt min bedömning var folkkommittéerna i den första intifadan mycket mer demokratiska och mycket mer effektiva.

På vilket sätt?

I deras sammansättning. I beroendet av lokala initiativ istället för att föra en centraliserad politik. Och i sin förmåga – genom representation – att mobilisera människor.”

Därtill har halten av folkstyrelse i den palestinska myndigheten aldrig varit imponerande. *Liljan sha'biya*, däremot, närmade sig en deltagande, direkt demokrati. De återupprepade en logik som så lätt känns igen från andra massrevolutioner: rådsliknande strukturer växer fram för att ombesörja människors vardagliga behov. Det grundläggande villkoret för en sådan logik är dock att det inte existerar någon statsapparat – att den befintliga staten bryter samman av händelsernas tryck eller aktivt krossas.

MINDRE REVOLUTIONÄR

Detta villkor var uppfyllt i den första intifadan – men inte i den andra. Det existerar nu en kvasistat i de enklaver där en avgörande del av de palestinska massorna är bosatta. Därifrån utgår deras vrede mot den ockupation som nu förflyttat sina soldater till positioner *utanför och runt omkring* de palestinska städerna. De revolterande tar sig från ett område till ett annat när de utför sin aktion. I det område de kommer till härskar den ockupationsmakt som är föremål för aktionen, men i det de utgår ifrån och återvänder till härskar en i skrivande stund sargad men ännu fungerande administration – som *inte* är deras principiella måltavla. Denna situation skiljer sig både från den som varit legio vid klassiska revolutioner och från den som gällde under den första intifadan. Den är ny.

Logiken är därför den omvända mot den första intifadans process och mot samma process i andra massrevolutioner. Ansvar för samhällets skötsel tillkommer nu en befintlig apparat. Massorna nödgas inte på egen hand skapa former för att ta itu med sina behov. Därför – och detta är det väsentliga – *kommer de inte heller till makten*. Tillhandahållandet av sociala nyttigheter är förbundet med den myndighet som redan existerar. Med andra ord: det är inte massorna som förser sig med vad de behöver genom att styra sig själva.

Innebörden av detta är att den andra intifadan inte är en *social* revolution så som den första var. Den skapar ingen demokratisk omvälvning av det palestinska samhället, ingen förändring av relationerna mellan klasserna eller könen av det slag som ägde rum förra gången. Den andra intifadan är – just på grund av att myndigheten

axlat folkkommittéernas mantel – *mindre revolutionär* som revolution betraktad.

AD HOC-KOMMITTÉER

Men det ovan sagda innebär inte att det inte förekommer lokalt arbete i denna intifada. Flera förhållanden begränsar nämligen myndighetens möjligheter att undsätta sitt folk. För det första – vilket betingar både myndighetens karaktär och intifadans orsaker – är den ännu inte en nationalstat med allt vad det innebär, utan en kvasistat som kringkärs av en övermäktig ockupationsmakt. I denna belägenhet ligger per definition en ofullkomlighet. Tillkortakommanden är naturliga för en myndighet som inte får vara den stat den vill vara, och de blir det inte mindre av de undantagsförhållanden som råder under intifadan. I samma stund som Israel i egenskap av ockupationsmakt skapar de akuta problemen gör den det också svårt för myndigheten att lösa dem. Järnringarna runt de självstyrande enklaverna placerar ut ytterligare svåröverkomliga hinder i vägen för en sammanhållen myndighetsutövning och en storskalig administration i full verkan. Israel har sedan intifadan bröt ut hållit inne de skatteöverföringar som utgör lejonparten av myndighetens intäkter, vilket försatt den i svår finansiell kris. Därtill kommer myndighetens självförvållade svagheter: korruption, byråkratisk tröghet, passivitet.

Myndigheten *kan* alltså inte lyckas till fullo med att bibringa palestinerna den hjälp de behöver i sin nöd. När den misslyckas uppstår ännu en ny situation: där människor under den första intifadan på egen hand upprättade folkkommittéer för att ta itu med samma problem förväntar de sig nu att myndigheten skall komma dem till undsättning – men så finner de att ingen sådan kommer. Vad gör de då?

De startar lokala kommittéer. I de partiella vakuum som uppstår överallt måste palestinerna själva träda in för att få sina behov tillfredställda. Exempelen på lokala kommittéer är lika många och disparata som nödsituationerna.

Sedan Shafat utanför Jerusalem hemsökts av bosättare som slog sönder bilar och attackerade bostadshus under intifadans inledande veckor såg invånarna ingen annan utväg än att bilda en grannskapskommitté. Den vaktar nu området dygnet runt, med resultatet att inga mer bosättare syns till. I byn Jifna utanför Ramallah har prästen tagit initiativ till en kommitté för lagring av mat i händelse av avspärrningar. I Husan har den PFLP-anknutna hälsoorganisationen Union of Health Work Committees samlat en grupp människor med ansvar för att hålla byns klinik öppen på kvällarna, efter att organisationens personal gått hem. Fler exempel på att NGO:s initierar lokala kommittéer finns: kvinnorörelsens paraplyorgan General Union of Palestinian Women har upprättat kvinnokommittéer i de områden runt Ramallah som är värst utsatta för bombardemang för att hjälpa drabbade familjer, besöka skadade och ge psykologiskt stöd till de barn som får sin trygghet söndertrasad.

Mohammed Jadallah definierar principen för detta fenomen:

”Det lokala arbetet [är mycket aktivt, vart du än går finns det där. Det är ad hoc-kommittéer för någonting, men det är inte som de traditionella folkkommittéerna som tog

hand om allting från A till Ö. Nu har vi ad hoc-kommittéer som tar hand om en fråga för en specifik tidsperiod – och det är allt... Det finns många, många exempel på dessa ad hoc-kommittéer. De flesta av dem har bildats av vad vi kan kalla nödtvång. Därför att det slags krig som nu bedrivs mot palestinerna har gjort människor geografiskt isolerade från varandra. Det skapar en tvingande situation: människor måste själva lösa problemen. (...) Till exempel, hur de ska försvara sig från bosättare – för det behöver de en ad hoc-kommitté. Eller hur de ska hålla uppe mattillgången.

Kan du ge ett konkret exempel på var sådana kommittéer finns?

Överallt! Överallt! Till exempel, nordväst om Jerusalem har vi mellan 12 och 15 bostadsområden, och det totala invånarantalet är omkring 50 000. De är isolerade från både Jerusalem och Ramallah, och sinsemellan är de totalt separerade av vägspärrar, av trupper och av bosättare. Så de måste hitta en lösning på sina dagliga problem: problem med säkerhet, med hälsofrågor som de ställs inför från och till, antingen när någon blir skjuten eller när vanliga sjuka människor behöver läggas in på sjukhus eller bli undersökta. Och doktorerna och sköterskorna befinner sig då i nästa by, eller till och med i Ramallah eller Jerusalem. Så de måste finna ett sätt att lösa problemet.

Hur tas initiativet till att bilda en kommitté? Initiativet? Från gammal erfarenhet. Från gamla liknande situationer, och från det dagliga livet.

Är det politiska aktivister eller religiösa personer eller bara vanligt folk som tar initiativet? *Nåväl, en gång för alla... du måste tro att vi har ett moget folk i denna berömda del av världen. Människor har hjärnor som de kan tänka med själva, och de behöver inte mycket av det traditionella arbete som utförs av politiska partier. Och jag vet inte varför du pressar in religionen i detta?*

Nej, jag bara undrar vad för slags människor som tar initiativet och i vilket forum.

Vanliga män och kvinnor som har problem.

Och då säger de 'låt oss sitta ner någonstans och prata om detta så att vi kan hitta ett sätt...?'

Exakt, exakt. Initiativet tas av vanliga människor, arbetet utförs av vanliga, normala människor. Bland dem finns medlemmar av olika politiska fraktioner – OK. Men det betyder inte att om det inte finns några fraktioner eller partier i området så är arbetet paralyserat. Nej.”

En ad hoc-kommitté liknar underkommittéerna i den första intifadan. Men de ingår inte i ett allomfattande system av kommittéer. De är mindre stabila och strukturerade, av skiftande karaktär; de tillkommer i en situation där myndigheten inte kan tillfredställa behoven och problem måste lösas utanför dess administration – de är ad hoc. Deras fundament är dock detsamma som hos folkkommittéerna: lokal, spontan problemlösning. Men deras

existensberättigande är den palestinska myndighetens misslyckanden. När ett partiellt vakuum uppstår ur kvasistatens oförmåga att tillfredsställa ett visst lokalt behov under intifadan kan inte invånarna stå passiva, utan måste själva hitta ett sätt att lösa problemen. Ur denna situation uppstår ad hoc-kommittéerna. De återupprepar en del av den första intifadans logik, men på ett nytt sätt. De är väsentligen ett *sidofenomen* som uppkommer intill det organ som denna gång trots allt har huvudansvaret för att sörja för palestiniernas behov. Det gör att de inte har samma revolutionära kraft som folkkommittéerna – tvärtom vänder de sig ofta till myndigheten för att be om hjälp och installerar sig som ett understödjande appendix till den befintliga apparaten.

KLASSKONFLIKT

Vissa vänsteraktivister och intellektuella har dock velat se ad hoc-kommittéerna som frön till en demokratisk självverksamhet, planterade av smutsigt nödtvång. Röster har höjts om att på denna grund åter bygga folkkommittéer. Ja, alltsedan intifadans start har i vissa miljöer en diskussion förts om behovet av att återuppväcka *lijan sha'biya*. Bland de som hävdat att de borde införas även nu återfinns i första hand vänsterintellektuella, aktivister i vänsterfraktionerna och företrädare för progressiva NGO:s, men även en sådan nyckelperson som Marwan Barghouti, Fatahs generalsekreterare på Västbanken och den man som pekats ut som själva intifadans ledare. Palestinas mest namnkunnige feminist, Eileen Kuttab, formulerar ståndpunkten väl:

"Jag tror att vi måste gå tillbaka till de folkliga metoderna, till folkets metoder för kamp och ståndaktighet: kooperativ, självtillit – alla de koncept som vi lanserade i vår första intifada. Som detta med att vara mer demokratiska, som i folkkommittéerna; de folkliga strukturer där människor kunde fungera fritt, uttrycka sina idéer demokratiskt... Vi måste bygga upp det igen. Vi är inte redo ännu, verktygen finns inte där – men det är ett arv. Det fanns här för bara tio år sedan. Det är ingen lång tid. Det finns inom oss, i vår kapacitet, att genomföra revolutionen igen. Men det kräver att regeringen har modet att säga: 'hey people, take it again, because we can't.' Och jag önskar att de [PLO-ledningen] kunde dra tillbaka till Tunis, (PLO-ledningen befann sig mellan 1982 och 1994 i Tunis) för vi klarade oss mycket bra förut. Men jag tror inte att de är modiga eller visa nog att göra det. De kommer att stanna här. Därför tror jag att nästa steg är en konflikt med myndigheten. Vi måste säga till dem: det ni gör är fel. Det måste förstås vara en fredlig konflikt – vi kan inte börja döda varandra. Men de måste få veta att utan folket kan de inte göra någonting."

Synen på behovet av folkkommittéer i den andra intifadan är tydligt avhängig den allmänna inställningen till den palestinska myndigheten. De som är mest böjda att förorda att folkkommittéer skapas på nytt är också de som intar den mest kritiska hållningen (till dem hör Eileen Kuttab), medan de Fatah-medlemmar som utgör myndighetens mest lojala stödtrupp-

per inte ser något eftersträvarsvärt i *lijan sha'biya* (för islamisterna är frågeställningen knappast alls aktuell). Uppenbarligen finns också en motsättning mellan myndighet och folkkommittéer. *lijan sha'biya* är till själva sin grundprincip ett system för maktens decentralisering och utspridning. Något sådant har inte myndigheten intresse av. Här finns också en klasskonflikt mellan massorna och resterna av den embryonala satellitklassen med sina politiska och ekonomiska privilegier. Myndigheten vill rimligtvis behålla sin position som den som sköter det palestinska samhällets reproduktion när kulorna faller. En synbarligen realistisk bedömning görs av Ghassan Andoni:

"Om du menar att folkkommittéerna var mer demokratiska och effektiva, anser du att det finns ett behov av dem även nu? Borde de etableras?"

Jag är inte klar över detta. Om vi skulle försöka etablera folkkommittéer nu, med en myndighetsstruktur i samhället, skulle de bli mycket obetydliga organ utan en chans att överleva. Jag ser det inte ske, jag ser att myndigheten redan har etablerat sig själv, och jag betvivlar att den kommer att låta andra system växa fram som kan komma att bli en utmaning i framtiden."

Myndigheten vill inte riskera en situation av intern dubbelmakt. Hassan Barghouti drar en mer stridbar slutsats av samma analys:

"Jag tror att om vi lyckas bygga folkkommittéer kommer de även att vara politiska och inte bara till för att stå tillhands med sociala eller ekonomiska tjänster och medla i konflikter. De kommer att finnas för att strukturera samhället och bygga ett nytt ledarskap."

Så det kommer att bli en utmaning mot myndigheten?

Ja, självklart.

Och hur kommer den att reagera på det?
Idag kan den inte reagera. I framtiden kommer den att finna sitt sätt som alla diktatorer. Om de vill beröva dig dina rättigheter så kan de finna ett sätt."

Detta är emellertid spekulationer. Folkkommittéerna är, bortsett från den mindre släktingen ad hoc-kommittéer, en avlägsen potentialitet. Myndigheten finns. Hittills har också försöken att bygga folkkommittéer varit dödfödda. De har inte, som förra gången, kommit spontant underifrån utan istället formulerats som ett program från höga politiska kretsar. De har – utan någon direkt konfrontation – stött emot och fallit undan för myndighetens närvaro. Något utrymme för folkkommittéer finns ännu inte.

Ju längre intifadan lider, desto mer påträngande blir emellertid frågeställningen. Argument för och emot *lijan sha'biya* bryts allt skarpare mot varandra, och det kan snart komma en tid då folkkommittéer framstår som nödvändiga. Det är framför allt sedan vapenvilan från början av juni som motsättningarna i det palestinska samhället skärpts och villkoren för behovstillfredsställelse påbörjat en förändring. Vi återkommer till detta nedan.

VÄPNAD KAMP

Den andra intifadan saknar den första intifadans bärande innovation: folkkommittéerna. Men den har också något som föregångaren inte hade. Den har väpnad kamp.

Redan under de första dagarna utväxlades skott mellan beväpnade palestinier och de israeliska ockupationsstyrkorna. Det förblev dock ännu en tid ett relativt begränsat fenomen. Den första månaden dominerades scenen helt av stenkastande, obehäpnade folkmassor. Under sammandrabbningarna den 30 september skadades sålunda inte fler än åtta israeliska soldater, och en månad senare förklarade den israeliska armén att det palestinska bruket av automattvapen dittills varit "sällsynt".

Redan den 2 oktober besköts den första bosättarbilen. Det dröjde emellertid en månad – men då, under november, blev attacker mot ockupationens infrastruktur allt mer regelbundna. Ständigt fler och fler operationer mot bosättare och bosättningar inregistrerades. Bakhåll, "drive by-shootings", krypskyttar och milisgrupper slog ner på kolonierna som en åskvägg av raseri. Inte sällan drogs de palestinska militanterna in i regelrätta eldstrider med den israeliska armén. Periodvis var deras attacker oupphörliga, och in i skrivande stund har de varit ett stående inslag i nyhetsrepertoaren.

Någon gång runt årsskiftet mattades samtidigt de dagliga massdemonstrationerna av betydligt. Den väpnade kampen framstod då allt mer som *den andra intifadans främsta sätt att meddela sig*. Mönstret låg fast under våren 2001 – eller som Ziyad Abbas uttrycker det:

"Språket i denna intifada skiljer sig från den första intifadans. Förr var det stenar. Nu är det skjutande. Det är ett tillägg till stenarna, men det är det huvudsakliga sättet att kämpa. Detta är ett andra stadium."

Vad var det som drev fram denna övergång? Förklaringarna är flera. En är uppenbar: den extrema israeliska repressionen mot demonstrationerna. Majid Nassar, PFLP-aktivist i Beit Sahour, uttrycker logiken:

"Jag tror att det beror på de metoder ockupationen denna gång har använt mot oss. Säkerligen håller omfattningen av dödandet tillbaka folkliga, obehäpnade demonstrationer. Det är något mycket våldsamt som nu pågår, och då är inte fredliga [i.e. obehäpnade] demonstrationer nödvändigtvis något välkommet. Människor är inte galna: de samlas inte i en fredlig demonstration för att bli skjutna på, de vet att israelerna kommer att skjuta på måfå eller med kikarsikte."

Syftet med de israeliska repressaliernas eskalering under oktober kan därmed sägas ha uppnåtts. Massdemonstrationerna avtog. I samma grad tillväxte en allmän palestinsk känsla av att den väpnade kampen är nödvändig – och moraliskt legitim. Det israeliska övervåldet har alltså jagat palestinerna framför sig, in i den väpnade kampen.

Men det är inte den enda förklaringen. Vapentillgången är en helt annan idag än 1987 eller –88, även om kvaliteten mestadels är mycket primitiv: det rör sig om enkla handeldvapen, i bästa fall kalasjnikovs, hemmagjorda granatkastare och bomber. Själva Oslo-geografin som sådan är ytterligare en avgörande faktor. Under den första intifadan gick den israelis-

ka armén patrull överallt på de ockuperade områdena, inne i flyktinglägrens gränder, mellan byarnas hus, och då var också motståndskampen lika utspridd och allestädes närvarande. Stenar var ett redskap som låg nära till hands. Nu slår ockupationen istället sina klor i landet utanför och runt omkring de palestinska befolkningscentra. Tanken att utföra operationer mot bosättningsnätet och koncentrera sig på detta förefaller då inställa sig självmant.

MASSORNA ÅSKÅDARE

Till detta kommer så en förklaring som vissa sätter främst: den makt Hizbollahs exempel har över de palestinska sinnena. Hassan Barghouti, *"De grupper som nu tagit till vapen tror på Hizbollah. Detta är det sätt på vilket libaneserna uppnådde självständighet för södra Libanon, detta är det enda budskap Israel kan läsa och förstå. Därför att vi har prövat freden, och Israel pratar om fred, men i verkligheten konfiskerar de mark, bygger bosättningar, arresterar människor, dödar människor, sätter oss under mer och mer press."*

Fredsförhandlingarnas fullständiga nederlag och Hizbollahs lika fullständiga seger står i bjärt kontrast till varandra. De har drivit fram rimliga slutsatser bland palestinerna om hur ockuperat territorium kan befrias.

Men valet att föra in den andra intifadan i den väpnade kampen har också fått problematiska konsekvenser. Mohammed Jadallah återger dem pregnant:

"I början tänkte alla att denna intifada är annorlunda mot den första. Den är inte längre folklig. Vi kan inte upprepa oss. Nu när vi har vapen och soldater förväntade sig alla att varje vapen och soldat skulle stå vid fronten. Det hindrade folket självt, det hindrade mig, det hindrade vem som helst från att stå vid fronten, för där kan bara de som bär vapen stå. Men sedan inträdde en stor frustration i det avseendet, när kvinnor och andra delar av det palestinska folket insåg att de hade övergett sin bas och lämnat sin position till andra. Då var det nästan för sent för andra delar av samhället att följa med. (...) Detta kapitel av skottväxling har tvingat en stor del av samhället att sitta vid sidan om och inte delta."

Den väpnade kampen begränsar den andel av det palestinska folket som kan delta i revolutionen. De som är upptagna med sin vardag och inte förfogar över vapen kan inte ingå som aktiva element i befrielseörelsen när dess huvudsakliga språk är väpnad kamp. Dramat dominerar således inte längre av massaktion – vilket utgör ett fundamentalt brott i förhållande till den första intifadan. Efter de inledande månaderna står nu inte längre massorna på scenens mitt som den palestinska revolutionens agerande subjekt: de har förskjutits till åskådarbänken. Huvudrollsinnehavare är nu de som bär vapen, närmare bestämt de politiska fraktionernas väpnade förband. De agerar självständigt under sina egna kommandon, utan att styras av lokalsamhället.

En viss *arbetsdelning* har alltså kilats in i den palestinska revolutionen. Det är dock inte alla som ser ett problem i den. Amer Ali är Fatah-aktivist i flyktinglägret Shafat:

"Vilken revolution som helst: det är en del av folket som deltar i den. Vilken revolution som helst, till och med i Vietnam och i arabstaterna. Inte alla deltar heller på samma sätt. I denna intifada deltar vissa med sitt blod och sina liv, andra med sina pengar, andra med sin tid. (...) Intifadan går vidare. Om 5 eller 10 procent av folket deltar i dess aktiviteter går den vidare. Du kan inte föreställa dig att alla människor ska gå ut ur sina hus hela tiden..."

Inget av detta betyder nu att massaktionen försvunnit ur den andra intifadan. Tvärtom. Nya massdemonstrationer bryter ut, avlöses av perioder av folkligt lugn och återkommer ständigt, likt påminnelser om var upproret har sina rötter. I många situationer har de åter spelat en avgörande roll för händelseutvecklingen, som när särskilt elakartade avspärningar av Ramallah och Birzeit nedkämpats av massdemonstrationer som röjt undan väghinder och fyllt igen diken. De årsdagar som prickar den palestinska nationalkalendern – Land-dagen och An-Naqba-dagen, för att bara ta två exempel – markeras med väldiga manifestationer. Intifadans egen årsdag åtföljdes av demonstrationer som bokstavligen lockade miljoner deltagare på de ockuperade områdena, och massupplopp rasade återigen flera dagar i sträck.

MARTYRER

Den reguljära tilldragelse som oftast utlöst massdemonstrationer är begravningen av martyrer, som bokstavligen kan locka fler deltagare än antalet invånare i den berörda staden (i Nablus har vid minst två tillfällen 100 000 eller mer gått bakom kistorna; när PFLP-ledaren Abu Ali Mustafa avrättades fylldes Ramallah av 60 000 demonstranter). Begravningsprocessionerna har kommit att bli det kanske främsta sättet för civila palestinier att uttrycka sitt deltagande i kampen. Därutöver fortsätter slungandet och kastandet av stenar och molotovcocktails mot israeliska posteringar oförtrutet, om än i mindre skala. Varje fredag, då det är bön och helgdag, får ockupationsstyrkorna påhälsning från unga män, ofta flyktingar, och när de oförutsägbara incidenter som är så vanliga inträffar kan de ockuperade områdena på nytt blossa upp i jättekravaller. På många platser i Gaza pågår stenkastningen fortfarande varje dag.

Så har normalläget tätt sig under det skede av den andra intifadan som följt på de inledande månaderna. Massaktionen har behållit sin beskärda del av upproret. Men – och det är det avgörande – denna del är betydligt mindre än i den första intifadan. Där var massdemonstrationerna och de omfattande sammandrabbningarna alldagliga företeelser i flera år, flankerade av strejker, skattebojkotter och självförsörjningskampanjer. Inget av det senare återfinns nu. Det direkta massdeltagandet har alltså institutionaliserats på en lägre nivå – och det sammanhänger med införandet av väpnad kamp. Av en sådan synes en arbetsdelning oundvikligen uppstå mellan å ena sidan de som greppar vapnen, å andra sidan de oövnade som försöker leva ett så normalt liv som möjligt. Den revolutionära handlingen utförs i högre grad av grupper som massorna inte har kontroll över, vilket får problematiska konsekvenser inte

minst för befrielsekampens demokrati. Massaktionenens monopol i den första intifadan var intimt förbunden med en påtaglig demokratiseringsprocess där allt fler palestinier, i egenkap av subjekt i befrielsekampen, intog beslutsfattande positioner i sitt samhälle. Den väpnade kampen har däremot en viss utestängande logik: det är nu inte massornas beslut som styr den palestinska nationens frigörelse. I detta avseende löper utvecklingen i den revolutionära handlingen parallellt med utvecklingen i ombesörjandet av de sociala behoven.

KONKRETA RESULTAT

Men alla dessa problematiska konsekvenser till trots: det vore naivt och förmätet att tro att palestinerna skulle kunna välja en annan strategi. Den väpnade kampen är nödvändig, den är värd stöd. Tre förhållanden förtjänar att särskilt framhållas.

För det första åtnjuter den väpnade kampen ett överväldigande folkligt stöd. I en uppmärksam opinionsundersökning som Birzeit-universitetet genomförde i november uppgav sig 80 procent sympatisera med "militära attacker mot israeliska mål", medan 15.1 procent motsatte sig sådana. Sedan dess har nya undersökningar visat på än mer kvalificerad majoritet. Det rör sig snarast om ett folkligt konsensus om att stödja alla väpnade handlingar mot ockupationen. I den mån massorna har skjutits åt sidan av en väpnad kamp som de inte är skickade att aktivt delta i har det skett med snarare än mot deras vilja.

För det andra är den väpnade kampen som sådan av folklig karaktär. Rekryteringen till de väpnade grupperna sker i folkdjupet: det är från de mest utblottade skikten i flyktinglägren och byarna som fraktionerna får sina militanter. Och de villiga strömmar till. Den folkliga karaktären har också tilltagit kraftigt under intifadans senare månader, när invånarna i de självstyrande enklaverna tvingats försvara sig mot israeliska intrång och den växande desperationen uttryckts i att allt fler vanliga palestinier utan anknytning till någon av fraktionerna på egen hand utfört attacker. Ziyad Abbas menar sålunda:

"Även denna intifada är folklig, men den huvudsakliga folkliga aktiviteten nu är inte att kasta stenar utan att skjuta. Folket tänker: varför gå till en demonstration och kasta stenar när vi har kulor? Det är en folklig intifada, men när du tittar på aktiviteter på fältet är de mindre än i den första intifadan."

För det tredje har den väpnade kampen nått konkreta resultat. Den har från början, med Amer Alis ord, syftat till att "se till att bosätternas liv på vårt land inte blir enkelt. Om de vill leva ett lugnt och gott liv måste de bo i Israel, i Tel Aviv, i det land FN sade ja till att skapa åt dem." Strategin har inkasserat avsevärda framgångar. I de största bosättningsblocken har uppmot en femtedel av invånarna gett sig av, och i mars visade undersökningar att var tredje ung invånare i bosättningarna vill därifrån. Det är ett slag som aldrig tidigare utdelats mot ockupationens infrastruktur. Kanske är det första gången i den israelisk-palestinska konflikts historia som ett slags stopp införts för den sionistiska koloniseringen och stora grupper *kolonister* lämnat den stulna

marken. Visserligen är det de sekulära snarare än de religiösa bosättningarnas motivation som sviktar, men innebörden av det är att bosättningsprojektet isoleras i sin fanatism och berövas en absolut avgörande bas. I det lilla fredsläget som återstår inne i Israel har också insikten om att en fredsuppgörelse förutsätter avvecklingen av alla bosättningar växt under intifadan.

Därtill har den väpnade kamp som riktats mot de värnpliktiga soldaterna uppammat något av den dynamik som drev Israel ut ur södra Libanon: vanliga israeler finner sina söner i likkistor eller sjukhussängar efter att ha försvarat en ockupation som skulle kunna hävas. Det är en dynamik som inte innebär att palestinierna på något sätt hotar Israel militärt. Ockupationsmakten kan aldrig besegras i absolut mening – så var inte heller fallet i södra Libanon – men genom ett lågintensivt befrielsekrig kan den möjligen åsamkas kostnader som till slut sätter den i gungning. Det är det enda palestinierna har att hoppas på. Utnötningskampen mot bosättningarna och militären kommer att ta längre tid än i södra Libanon, och helt på egen hand kan den aldrig leda till seger. Ingen palestinsk motståndsytring – inte ens ett av de största massuppror historien skådat – kan ensam få motståndaren på knä; därtill är den alltför stark. Det palestinska motståndets funktion är istället att sätta maximal intern press på ockupationen på ett sådant sätt att sekundära förlopp rullas igång i omvärlden, vilka till sist kan driva fram en *extern* press på Israel. Detta palestinska motstånd kan i det nuvarande läget knappast ta någon annan form än väpnad kamp. Vägen tillbaka till en rent civil massrevolt är, av de skäl som fått palestinierna att greppa sina vapen, stängd och blockerad.

ISLAMISTERNA

Men vad värre är hotas den väpnade kampens effektivitet inifrån. Den hotas av en svårhanterlig medlem i den palestinska familjen: islamisterna. De var, precis som under den första intifadan, så gott som fullständigt frånvarande den första månaden. De syntes inte i någon större utsträckning i demonstrationerna och deras väpnade aktiviteter låg mer eller mindre nere. Det dröjde till den 2 november – men då exploderade den första bomben med dödlig utgång inne i de områden på vilka Israel etablerades 1948. Sedan dess har attentaten inne i Israel – islamisternas varumärke – tagit fart och vunnit allt större stöd bland palestinierna.

Hamas och Islamiska Jihad har efterhand stigit in i intifadan och tagit för sig av den, anammat den som sitt projekt. Här är inte plats att närmare utreda orsakerna till denna utveckling. Nämnas kan i all korthet att israelernas mycket tidiga bombningar inne på självstyrande områden har brutit ner de flesta palestiniernas motvilja mot aktioner inne i Israel, eller att befrielsens eviga fördröjning tänder en desperation som lätt låter sig kanaliseras i religiösa former. De två islamistiska fraktionernas militans är naturligtvis deras främsta tillgång, allt mer åtråvärd för palestinierna ju värre ockupationen och repressionen blir.

MOTSATTA STRATEGIER

Hamas och Islamiska Jihad självmordsbomber har satt minst sagt påtagliga avtryck på intifadan under år 2001. Den förödande bomben i

diskoteket Dolphinarium i Tel Aviv 1/6 fick – som vi ska se – djupa återverkningar på upprorets struktur, och följdes några månader senare av urblåsningen av pizzerian Sbarro i Västra Jerusalem. Dåd som dessa har chockat omvärlden (likt små föraningar till attackerna mot World Trade Center och Pentagon). Hamas och Jihad har demoniserats utan gräns och deras handlingar förklarats som utslag av en irrationell, muslimsk ondska. Men de har en strategi. Den syftar inte till att döda judar i egenskap av judar – om det var målet skulle Hamas och Jihad inte begränsa sina attacker till Israel och de ockuperade områdena, vilket de är mycket noga med att göra. Den syftar till att framtvinga ett slut på ockupationen av Västbanken, Gazaremsan och Östra Jerusalem. En palestinsk stat på dessa områden är målet för Hamas och Jihad i lika hög grad som för alla andra palestinska fraktioner (vad de skulle göra sedan är, liksom för de andra, en öppen fråga). Attackerna är deras sätt att bekämpa ockupationsmakten.

Idén bakom strategin är att villkora israelernas känsla av säkerhet med ett slut på ockupationen. Hamas och Jihad föresätter sig att få alla israeler att känna sig osäkra överallt så länge de ockuperar Västbanken, Gazaremsan och Östra Jerusalem, på det att de må inse att de aldrig kommer att kunna leva normalt om de inte drar sig tillbaka. (Fraktionernas företrädare missar inte ett tillfälle att förklara att bomberna kommer att upphöra i samma stund som ockupationen.) Om det israeliska samhällslivet bara trasas sönder med tillräckligt mycket skräck kommer det till sist att begripa att premissen för ett tryggt fortbestånd är palestiniernas frihet. Detta är den strategiska idén – och den måste man ta på allvar.

Hamas och Jihad har också lyckats slå sönder Ariel Sharons löften om att införa säkerhet med fruktansvärd effektivitet: sedan denne vunnit valet accelererade självmordsattentaten hastigt. Ja, sammarens dåd har rentav klargjort att det förmodligen inte finns något land där judar lever så osäkert som i den judiska staten. Det är ett grundskott mot hela den sionistiska idén. De islamistiska attackerna illustrerar det faktum att man inte kan skaffa sig säkerhet genom att ställa sig på någon annans rygg: underlaget kommer att skaka. Att sedan islamisterna till sin strategi suger upp irrationella känslor gentemot israeler i allmänhet, och inte minst den utbredda vreden över att israeler kan fortsätta att leva normala liv samtidigt som det pågår ett krig mot palestinierna några kilometer bort, är en annan sak.

Men idén bakom självmordsbombarna *står i uppenbar och direkt motsättning* till PLO-fraktionernas strategi. Den senare går ut på att upprätta en tydlig skillnad mellan 1948 och < 1967 års områden, att göra kolonisternas liv på de ockuperade områdena osäkert i *jämförelse med tryggheten inne i Israel*; det är så de får incitament att repatriera sig. Hamas och Jihad hänger sig istället åt nedbrytningen av varje gräns mellan 1948 och 1967 års områden. Deras paradoxala – självmotsägande – metod för att slita loss de ockuperade områdena ur staten Israel är att föra livet på de ockuperade områdena in i staten Israel. Islamisterna motverkar därmed den väpnade kamp som har gett effekt. Tel Aviv framstod inte som en garanterat säkrare plats att leva på än bosättarkolonin i Al-

Khalil eller Gush Katif i Gaza. Ju osäkrare livet blir inne i Israel, desto mindre blir bosättningarnas incitament att flytta dit.

VÄNSTERNES ALTERNATIV

Medan de sekulära fraktionernas strategi faktiskt har skapat en dynamik, en skarv i förhållandet mellan staten Israel och ockupationen har islamisternas bomber hittills inte kommit en centimeter närmare det tänkta resultatet. För varje självmordsbomb växer uppslutningen bakom förtrycket av palestinierna, och ju mer osäkerheten tilltar i Israel desto mer oresonlig blir sionismen. Den israeliska insikt som tänks följa har hittills aldrig varit nära att infinna sig. Bombarna, som naturligtvis är moraliskt fullständigt oförsvarbara, utgör alltså inte en fruktbar strategi. Istället saboterar de den strategi som har en potential att bära frukt.

Slutsatsen av detta är inte att PLO-fraktionerna bör upphöra att samarbeta med islamisterna i befrielsekampen. Man bör hålla i minnet att de flesta Hamas och Jihad-operationer trots allt äger rum på de ockuperade områdena – de skjuter oftare mot bosättare och soldater än de spränger sig själva inne i Israel. Till de mer beundransvärda Hamas-attackerna hör inträngandet i kolonin Alei Sinai på norra Gazaremsan den 2 oktober: för första gången erövrade då palestinska militanter militär kontroll över en bosättning. Med sådana operationer är det fullt riktigt och naturligt av PLO-fraktionerna att samarbeta, och koordination förekommer också överallt. Att kapa alla band med islamisterna är inte möjligt. De är nu en gång en del av den palestinska befrielseerörelsen. Istället gäller det att framför allt PFLP och DFLP utvecklar och förfinar ett alternativ till islamismen. Detta alternativ utgörs först och främst av en väpnad kamp som uteslutande slår mot bosättare och soldater och tar uttryckligt avstånd från attacker mot civila i Israel. Genom att göra alternativet effektivt och heroiskt i de palestinska massornas ögon kan deras frustrationer ledas bort från islamismen, in i en kanal med politisk kraft.

MORDET PÅ ABU ALI MUSTAFA

Just detta har också PFLP och DFLP varit på god väg att göra under slutet av augusti och början av september. Under ett par veckor dominerade de scenen totalt. Startpunkten var den sensationell aktion som ägde rum den 26:e augusti. Två gerillasoldater lyckades då ta sig genom minfältet och taggtrådsstängslan runt den israeliska militärförläggningen Marganit på Gazaremsan, ända fram till sovsalarna där de öppnade eld. Tre ockupationssoldater miste livet, liksom de båda palestinierna. Operationen sände chockvågor genom det israeliska militäretablissemang. Håpet konstaterade den att en sådan professionalism i planering och genomförande, en sådan stöt rakt mot armén, aldrig tidigare skådats sedan intifadan inleddes.

Ansvariga för attacken var de ”folkliga motståndskommittéer” som är verksamma i södra Gaza och som sedan länge är ett fäste för den palestinska vänstern. I dem (mer om dem nedan) samordnar de palestinska fraktionerna sin väpnade kamp. Förarbetet till attacken utfördes i huvudsak av DFLP, som tog på sig det formella ansvaret. I samband därmed deklarerade företrädare för DFLP sitt avståndstagande från den islamistiska strategin att döda civila i

Israel och sin trohet till principen att begränsa alla operationer till de ockuperade områdena. Attacken mot Marganit tolkades allmänt som uttryck för en alternativ form av väpnad kamp under intifadan: rationell, politiskt genomtänkt, dödsföraktande heroisk. Det är naturligtvis också så en gerillakamp måste bedrivas om den ska kunna sår en förkrossande överlägsen fiende.

Bara tre dagar senare kom Israels svar. Tvillingorganisationen PFLP:s generalsekreterare Abu Ali Mustafa mördades när två helikoptermissiler med största precision träffade honom där han satt vid sitt skrivbord. Det var första gången i den israelisk-palestinska konfliktens historia som den högste ledaren för en PLO-fraktion dömdes av Israel. Detta – en regelrätt avrättning av en av det palestinska folkets allra främsta ledare – var repressionens politiska kulmen hittills under intifadan. Att den riktade sig mot just vänstern och varken mot Fatah eller Hamas är åtminstone ett intyg på hotet och styrkan från vänster.

Sedan intifadan bröt ut har PFLP återupptagit sin väpnade kamp. Ett stort antal framgångsrika attacker mot bosättare på Västbanken har utförts och enligt vissa uppgifter var man först med att avlossa hemmagjorda granatkastare mot bosättningar på Gazaremsan. PFLP:s operationer har inte på långt när varit lika många som Fatahs eller Hamas, men de har haft en särskild karaktär: sofistikerade, utan att inbegripa självmord eller provocera fram bombardemang mot hus som använts som poster, med politiskt väl utvalda måltavlor. Med undantag för vissa attacker i Västra Jerusalem har de noga hållit sig till de ockuperade områdena.

Den andra intifadans "partipolitiska" logik skiljer sig från den första. Där färdighet i massaktion var en fraktions främsta tillgång i den första är förmågan till väpnad kamp avgörande i den andra. PFLP, som under Osloperioden stagnerade i svårigheter att omsätta sin berättigade kritik mot "fredsprocessen" i praktisk politik, har nu tagit ett fast grepp om vapnen – och växt. Nätverket av celler har byggts ut. Frontens anhängare blir snabbt fler.

Ytterst ansvarig för denna utveckling var Abu Ali Mustafa. När mordet på honom ägde rum ställde PFLP:s roll i intifadan i ny belysning. Redan samma kväll svarade också ett frontkommando med att skjuta ihjäl en bosättare, och detsamma skedde dagen därpå. PFLP-aktivister anförde sedan miliser i Bethlehem att återuppta beskjutningen av kolonin Gilo, som på Arafats order legat nere en tid. Beskjutningen besvarades av Ariel Sharon med en fullskaleinvasion av halva byn Beit Jala mitt emot Gilo. Stridsvagnar posterades runt om i byn, bland annat – vilket väckte mycken uppståndelse i västvärlden – på gården till en kyrka där ett trettiotal barn fanns inhysta. Under det att stridsvagnarna befann sig i Beit Jala mötte de hela tiden aktivt motstånd. När de sedan drog sig tillbaka (efter internationella påtryckningar) firade aktivisterna sin "seger", och några dagar senare sprängde PFLP fyra bomber i lika många bosättningar runt Jerusalem (bland annat Gilo) inom loppet av en timme. Under denna tid präglade den palestinska vänstern händelseutvecklingen helt och hållet. Det var vänsterns definitiva comeback.

Sådan intifadan nu en gång ser ut är det just

på detta sätt vänstern kan stärka sin ställning i det palestinska samhället. PPP, som aldrig tagit i några vapen, är nu svårt marginaliserade. DFLP är fortfarande mycket små, men på väg uppåt tack vare operationen i Gaza och några andra attacker. PFLP är återigen en kraft att räkna med. För att bli än starkare krävs nya operationer, fler operationer, bättre operationer – men naturligtvis också ett politiskt arbete bland massorna.

ÖKAD REPRESSION

Sedan intifadans första dagar har den israeliska repressionen haft ett favoritmål framför alla andra. Ju längre tiden gått desto mer har den frossat i våld mot detta mål – den palestinska myndigheten.

Den 12:e oktober ägde den första bombningen av självstyrande enklaver rum, sedan två israeliska soldater lynchats i Ramallah. Det var en stor nyhet i världspresen. "Här begravs fredsprocessen" kunde rubrikerna lyda över bilder på hur Ramallahs polisstation sprängdes i bitar av missiler. Sedan dess har bombningarna av enklaverna och myndighetens installationer blivit enformig vardag som bara ytterst sällan når upp till nyhetsytan.

Förutom att bostadsområden i Al-Khalil, Beit Jala, Ramallah, Nablus, Rafah, Khan Yunis och Tulkarem – för att bara nämna några platser – sedan ett år tillbaka i stort sett varje dag terroriseras med automateld och stridsvagnsbeskjutning har det under långa perioder inte gått ett dygn utan att en palestinsk polisstation eller annan myndighetsbyggnad jämnats med marken. Just polisstationerna – myndighetens fun-

foto: Birgitta Lagerlöf

foto: Birgitta Lagerlöf

dament – har attackerats med särskild frenesi. Idag är knappast någon polisstation i de självstyrande enklaverna intakt. De som fortfarande står upp hålls under långa perioder utrymda i rädsla för bombardemang.

Ockupationsmaktens repression mot upproret har steg för steg skruvat sig uppåt enligt en till synes oemotståndlig logik. När väl en gräns har överskridits tycks den omöjlig att återupprätta. De palestinska ledarna hinner knappt framföra sina vädjanden och protester till ett världssamfund som slagit dövörat till innan de har en ny israelisk överträdelse att beklaga sig över. Varje gång ockupationsmakten vidtar en än hårdare åtgärd för att krossa upproret höjs ribban för nästa omgång – och så vidare, i en spiral vars slut bara begränsas av fantasin.

Ett antal kvalitativa språng togs efter själv-mordsattacken mot pizzerian Sbarro den 9:e augusti. Israelisk polis och militär intog då Orient House, PLO:s och i praktiken den palestinska myndighetens högkvarter i Östra Jerusalem, som de håller än. Det skall förstås som ett övertagande av palestiniernas inofficiella utrikesministerium: en exempellös upptrappning av våldet mot myndigheten. Tre nätter senare dundrade israeliska stridvagnar in i det myndighetskontrollerade Jenin, ställde upp sig på torget mitt i staden och ägnade tre timmar åt att fullständigt ödelägga två polishögkvarter. Inte vid något tillfälle sedan myndighetens enklaver upprättades hade israeliska styrkor genomfört en sådan djup återinvasion. Sedan dess har våldet legat kvar på denna nya, högre nivå. Stridsvagnsräder och dagslånga återtagan-

den av självstyrande enklaver, med åtföljande polisstationsdemoleringar, har blivit norm. Även rent administrativa byggnader – telekommunikationscentraler, parlamentsbyggnaden i Abu Dis, ministerier – har drabbats. Inga ögonbryn höjs längre av rapporter om sådana ting.

Innebörden av detta är naturligtvis ingenting mindre än att den palestinska myndigheten läggs i ruiner.

Varför gör Israel så? Officiellt heter det att slagen mot myndigheten är en kamp mot det palestinska våldet. Enligt Israel bär myndigheten skulden till intifadan emedan den inhiberat sitt repressiva uppdrag. Framför allt påstås myndigheten ligga bakom de islamistiska själv-mordsbombarna, genom att sedan intifadan bröt ut ha släppt bombaktivister ur sina fängelser eller låtit bli att arrester dem. Israels resonemang lyder: om vi bit för bit ödelägger myndigheten kan vi tvinga den att inse att den för sin egen överlevnad måste återuppta sin roll som ockupationens väktare och ånyo sätta militanta aktivister bakom lås och bom.

Denna officiella version är dubbelt falsk. Sanningen är att det största frisläppandet av islamister – 60 medlemmar i Hamas och Islamiska Jihad – skedde sedan myndigheten sett sig tvungen att utrymma de fängelser Israel bombade sönder den 12:e oktober 2000. Den israeliska politikens självklara resultat är till yttermera visso att myndigheten helt enkelt inte kan återuppta sin väktarroll. Hur ska myndigheten kunna sätta militanta aktivister bakom lås och bom när den inte längre har några poli-

ssstationer eller fängelser? För varje attack mot den palestinska polisapparaten blir det allt mer omöjligt för den att fungera. Sedan kan Israel överlämna sina listor på aktivister, inkluderande allt från Hamas militära experter till PFLP-profiler och på senare tid även Fatah-ledaren Marwan Barghouti, som man kräver att myndigheten ska gripa – men något effektiv efterlevnad från myndighetens sida är inte längre tekniskt möjlig.

ISRAELISK OMORIENTERING

Det främsta syftet med repressionen är ett annat. Genom att förgöra den palestinska myndighetens infrastruktur skärper och förevigar Israel ockupationen. Att just detta är syftet har blivit allt mer uppenbart ju mer repressionen skruvats upp, och i synnerhet efter övertagandet av Orient House. Det handlar om att utplåna de institutioner som trots allt förkroppsligat hoppet om ett förverkligande av palestiniernas nationella rättigheter. Strategin för sionistisk hegemoni över Västbanken och Gazaremsan har alltså, i förhållande till Osloperioden, växlat tillbaka till ett större mått av ohämmad aggression. Ariel Sharons valseger är det politiska uttrycket för denna omorientering.

Ändå har naturligtvis Israel ett intresse i att den palestinska motståndskampen upphör. Tidigare, under Osloperioden, innehade den en tillgång som visade sig ovärderlig för att hålla tillbaka de palestinska massorna: myndigheten. Nivån på kampen under 90-talet var periodvis lägre än någon gång sedan början av 50-talet, tack vare just myndigheten. Men under den

andra intifadan skjuter ockupationsmakten sig själv i foten. Sionismens inneboende motsättning blommar återigen ut i full prakt. Israel gör sig av med den inopalestinska apparat som hade kunnat hålla tillbaka det folkliga motståndet mot ockupationen.

Och dessutom – Israel gör sig av med embryot till en satellitklass. Det skikt som växte fram i ledningen för säkerhetstjänsterna och polis-makten har sett sin ställning rasa samman i takt med väggarna i sina byggnader. Än mer har all kapitalackumulation gått i stå sedan avspärrningspolitiken nått nya höjder: de förhållanden som råder på Västbanken och Gazaremsan för den palestinierna som vill ta sig någonstans trotsar nu all beskrivning. Vägspärrarna har mångfaldigats, omsluter nu stadsdelar och byar permanent och gör varje resväg till en mardröm. Det ekonomiska utbytet reduceras till det mest nödvändiga. Monopolbolagen kan inte längre göra sina importvinster, några industrizoner är inte att tänka på. Kasinot Oasis har bombats sönder och samman av Israel, liksom lyxhotel-len runt Bethlehem. Den embryonala satellitklassen gråter.

VAPENVILOR

När privilegier och investeringar går förlorade aktiveras emellertid klassintresset. Embryot till satellitklass har som ensamt skikt i det palestinska samhället – och här skiljer sig situationen från den enade första intifadan – haft ett intresse i att få slut på upproret. Genom att så snabbt som möjligt återgå till ett förhandlingsbord som hela det övriga palestinska folket vält över ända har den velat rädda vad som fortfarande kunnat räddas. Exakt vilka individer som förespråkade återgång är liksom i Camp David inte helt lätt att fastställa, eftersom myndigheten är så ogenomskinlig. Ett namn som särskilt ofta nämns i sammanhangen är – Khaled Salam. Att den embryonala satellitklassen som en grupp av individer i myndighetens högsta sfärer vill avbryta upproret är dock högst påtagligt. Intresset har vid flera tillfällen satt sin prägel på händelseutvecklingen, och i den palestinska allmänheten finns en utbredd medvetenhet om klyftan i det egna samhället. Så här kan det låta:

Anser du att alla delar av den palestinska myndigheten står bakom intifadan?

Låt oss säga att vissa har sina intressen. Det finns ett talesätt på arabiska som säger: rika människor är fegisar. Denna intifada har haft konsekvenser för deras inkomster. De människor som startade projekt i och med Osloavtalen och brukade tjäna pengar på dem har förlorat nu. Men det är en väldigt, väldigt liten grupp.

Vill de stoppa intifadan?

Ja, de skulle vilja stoppa intifadan. Men de kan inte.

Är det sådana som Khaled Salam eller...?
Något åt det hållet.” [Amer Ali]

Det har med andra ord förekommit försök att trappa ner eller rentav sätta punkt för intifadan. Således har myndighetens högsta ledning aldrig helt brutit med Osloparadigmet. Likt en konstant hädelse mot den breda folkliga organiserings vilja har vissa säkerhetssamtal med den israeliska sidan fortsatt att föras under uppro-

rets gång. Ingen deklaration om att vägen till förhandlingar är stängd så länge inte premisserna radikalt omdefinieras har hörts från myndigheten. Tvärtom har Arafat inför omvärlden betygat sin trohet till ”fredsprocessens” principer.

Men det främsta uttrycket för den embryonala satellitklassens politik under intifadan är de vapenvilorna som med jämna mellanrum ingåtts med ockupationsmakten.

Den hittills mest betydelsefulla vapenvilan anstiftades efter Hamas diskoteksbomb den 1 juni. Direkt efter den blodiga bomben förklarade regeringen Sharon för myndigheten att den ämnade utsätta den för ett fullskaligt anfall om den inte omedelbart ingrep för att avbryta alla palestinska våldshandlingar. Myndigheten fick signaler från USA om att inga invändningar skulle resas mot en sådan israelisk åtgärd. Yassir Arafat gick då mycket riktigt ut och förklarade att all väpnad kamp mot ockupationen hädanefter skulle ligga nere (som om han initierat den), och beordrade sina styrkor att implementera stilleståndet.

Denna vapenvila tillkom när de palestinska massornas vilja att driva sitt uppror vidare var lika stark som någonsin, liksom deras beredskap att möta en fullskalig invasion; skälen att i detta läge avsluta intifadan föreföll obefintliga för de allra flesta palestinier. Den enda kraft som önskade sig ett snabbt slut på kampen var den embryonala satellitklassen, som fortfarande hade något att förlora på en intensifierad konflikt – nämligen möjligheten att rehabilitera sin makt. Vapenvilan från början av juni var en formulering av ett palestinskt klassintresse. I så måtto aktiverades just den logik som den israeliska repressionen officiellt eftersträvar. Myndigheten beredde sig att spela den roll som enligt Osloavtalets manus tillkom den. Vapenvilan uttryckte sålunda Israels mest innerliga önskan: ett slut på den palestinska kampen utan några som helst israeliska eftergifter.

Samma principer gäller för varje annan av de nu närapå oräkneliga vapenvilorna under intifadan. Liksom vid varje annat tillfälle förr och senare dröjde det emellertid bara någon vecka innan den väpnade kampen tagit sig tillbaka till sin föregående nivå. I skrivande stund pågår ännu en sådan rond, efter att Yassir Arafat utropat vapenvila sedan attackerna i USA öppnat en möjlighet för honom att ansluta sig till ”kriget mot terrorism” och på så sätt höja sitt anseende i väst. Idén att en sådan strategi kan befria palestinerna har inget stöd i opinionen – tvärtom bara växer den majoritet som vill driva upproret vidare – och än en gång torpederas också vapenvilan av nya attacker mot kolonister.

TAPPAT GREPPET

Ingen vapenvila har hållit. Det beror på att myndigheten inte förmått driva igenom sin vilja i det palestinska samhället. Istället ”saboterar” varje vapenvila, varje överenskommelse och förhandlingstrevare av de väpnade fraktionerna. De har sin rekryteringsbas i den del av det palestinska folket som ingenting vunnit på Osloåren och ingenting har att förlora. Klasskampen i det palestinska samhället under den andra intifadan står sålunda mellan de som har ett intresse i att avveckla intifadan till förmån för nya förhandlingar och de som har ett intresse i att fortsätta kampen tills Israel har dragit sig tillbaka. Denna klasskamp tar sig konkret uttryck i spänningen mellan vapenvilor

och nya attacker mot ockupationen. Det är alltid den embryonala satellitklassen som förlorar.

För varje vapenvila som ingås och sedan urholkas försvagas myndighetens makt ytterligare. De väpnade fraktionernas tilltar i samma mån. I exempelvis södra Gaza återfinns nu inte längre det palestinska samhällets centrum i myndigheten, utan i de ”folkliga motståndskommittéer” som i öppet trots mot alla Arafats order bedriver väpnad kamp efter eget huvud. Samma kommittéer gick under sommaren till handgriplig attack mot Mousa Arafat (bror till Yassir), chef för en av de palestinska säkerhetstjänster som fortsatt att samarbeta med Israel, när ett hundratal aktivister från Fatahs gräsrotsorganisationer, Hamas och PFLP sköt och kastade stenar mot hans hus. Följden av sådana incidenter är att myndighetspolisen än mindre vågar stöta sig med de väpnade fraktionerna, som i jämförelse besitter en växande eldkraft. I allt högre grad är det därmed – och det gäller även för Västbanken – de grupper som driver den väpnade kampen vidare som i praktiken utövar makten på gatorna. Det förändrar den sociala balansen i det palestinska samhället. Ghassan Khatib, en av Palestinas främsta politiska analytiker, återger förändringen så:

Denna intifada har påverkat de interna maktförhållandena till förmån för de individer, grupper och strukturer som står utanför myndigheten och som tjänat minst på situationen. De kommer från samhällets lägre skikt. Deras makt växer på bekostnad av de som nyss tjänade stora pengar. Överlag har intifadan stärkt de lägre samhällsskiktens politiska position.

Myndigheten har tappat greppet om det palestinska samhällets roder. Dess kommandorop klingar nu ohörda. Orsaken, skälet till att vapenvilorna inte efterlevs, står att finna i de materiella förhållandena på de ockuperade områdena. Den klass som under Oslo framträdde i symbios med Israel är nu så tanig, så söndersliten och skör att den inte kan påtvinga samhället sin vilja. De som upplever sig uteslutande förlora på en permanentad Oslosituation utgör den förkrossande och växande majoriteten – och det är de som efter varje vapenvila på nytt laddar vapnen. Det råder förvisso inte identitet mellan massorna och de väpnade fraktionerna, så som mellan massorna och den första intifadans folkkommittéer, men väl tillräckligt mycket intimitet för att massornas intresse och vapnens aktivitet ska sammanfalla.

Det blir därmed också inte bara tekniskt utan allt mer *politiskt* svårt för myndigheten att gå ockupationsmaktens ärenden. För varje dag den fortsätter att tala status quo-arrangemang med Israel och västvärldens diplomatkår växer stödet för de som odelat ansluter sig till intifadan: för Hamas, för Islamiska Jihad och för PFLP. Varje vapenvila är också någonstans halvhjärtad. Delar av myndigheten själv har radikaliserats av att bli sönderslagen, och vissa individer i kretsarna runt den embryonala satellitklassen har istället dragit slutsatsen att tiden för samarbete med Israel nu är förbi. Flera palestinska intellektuella som stått ”fredsprocessen” nära har rentav hävdat att myndigheten bör avveckla sig själv för att visa världen att konflikten står mellan en ockupation och en befrielserörelse – ingenting annat. Myndigheten pressas sålunda att uppgå och upplösas i intifadan, samtidigt

som den försöker ta sig ur den. Det är en motsägelsefull position som låter sig härledas ur Osloperiodens sociopolitiska tvetydigheter – å ena sidan början till en formering av en satellitklass, å andra sidan en ockupation som drabbar alla.

MYNDIGHETENS SAMMANBROTT?

Än så länge är dock produkten av konflikterna inom det palestinska samhället alltid en och den samma – folkmajoriteten driver intifadan vidare. Detta är det pris Israel får betala för sionismens inneboende motsättning. Ett slut på den palestinska motståndskampen utan eftergifter blir allt mer avlägset ju mer Israel raserar den palestinska myndigheten. Istället tilltar motståndet i styrka när sionismen återigen blottar sin oförmåga att etablera en substantiellt maktbas inne i det palestinska samhället.

När de interna spänningarna tilltagit under intifadans senare skede, i synnerhet efter vapenvilan i juni, har frågan om införandet av folkkommittéer hamnat i ny dager. Att införa folkkommittéer på nytt står, som vi sett, i motsättning till myndighetens position som den som har ansvar för hälsa, utbildning och andra sociala behov. Nu är det emellertid möjligt att hävda att folkkommittéer bör återupprättas just därför. Eftersom myndigheten gång på gång försöker få slut på intifadan och representerar ett förrädisk klassintresse bör den slutgiltigt sopas undan och ersättas med ett annat system. Det är ett argument med viss styrka.

Men det finns invändningar. Att sjösätta en social revolution i det kristillstånd som palestinierna befinner sig i hotar att förvärpa situationen och öka sårbarheten för ockupationsmaktens slag. Myndighetens hälso- och utbildningsarbete fungerar fortfarande någorlunda väl, utifrån de omständigheter som råder, och det är synnerligen osäkert om folkkommittéer skulle göra bättre ifrån sig på dessa avgörande fält. Därtill kan det hävdas att det mest strategiskt riktiga för en palestinsk vänster och massrörelse vore att liera sig med de krafter inom myndigheten som vill fortsätta upproret och tillsammans med dem söka desavouera resterna av satellitklassen.

Ett inte otroligt scenario är emellertid att myndigheten kollapsar för det israeliska trycket. I ett sådant läge kan systematiserade lokala kommittéer bli en nödvändighet, det enda som står till buds i ett nygammalt vakuum där palestinierna är utelämnade åt sig själva. Maha Nassar, ordförande i PFLP:s kvinnoförbund, är en av dem som tror att etableringen av "verkliga folkkommittéer kan komma till stånd om situationen accelererar." Men mycket talar tvärtom för att processen från den första intifadan inte ens infinner sig då. År 1987 var den ett med en stigande våg av massaktion, och någon sådan kommer knappast att utlösas bara för att myndigheten faller i bitar. Folkkommittéerna i den första intifadan bildades av nödtvång, men även av politisk glädje: palestinierna på de ockuperade områdena befann sig i ett rus av revolutionär kreativitet. Snarare skulle det röra sig om ett sammanbrott och en kris av extrema proportioner om myndigheten kollapsade.

Överhuvudtaget är inte direkt, egalitär demokrati den pol som den andra intifadan strävar mot – utan snarare förtrylat men hjältemodigt väpnat motstånd. De två upproren producerar olika beteendemönster och människotyper. Där

en ung palestinsk kvinna som varje vecka deltog i massdemonstrationer och stenkastning samtidigt som hon lärde ut första hjälpen i sin folkkommitté var typisk för den första intifadan är en ung palestinsk man som efter att ha sett sin bror dödas går in i någon av fraktionernas militser och skjuter mot bosättarbilar typisk för den andra. Det är i den väpnade kampen – även om massaktionen fortfar att ha betydelse – som den andra intifadan får sin politiska dynamik.

SIONISMENS MOTSÄTTNING

Därför är också det alternativa maktcentrum som nu växer fram intill myndigheten inte socialt inriktade rådsorgan, utan just fraktionerna med sina väpnade grenar. Föremålen för Israels omtalade precisionslikvideringar är de väpnade grenarnas lokala ledargestalter. De utgör en ny generation av palestinska frihetskämpar med ett annat utseende än tidigare: hemliga, inte utsedda i val, men med en oerhörd prestige och status i ett samhälle som kämpar för sin överlevnad. Hittills har upp emot hundra utomrättsliga avrättningar av aktivister ägt rum, genom krypskyttar, missiler från stridsvagnar eller helikoptrar, bomber apaterade på telefoner och bilar. Eftersom den väpnade kampen har sina rottrådar i massorna har dock denna repression lika lite som massarresteringarna av kommittéaktivister under den första intifadan lyckats lägga band på det palestinska våldet. Det lokala ledarskap som utgörs av de beväpnade aktivisterna kan inte utrotas: för varje ledare som oskadliggörs tillkommer en ny, för varje svamp som plockas skjuter tio nya upp. Sådan är den väpnade kampens sociala anatomi i den andra intifadan.

Intifadan är det palestinska folkets rättmätiga kamp för att skaka av sig ockupationsmakten och vinna sin frihet.

Försöken att slå ned denna kamp har hittills visat sig fruktlösa, och det mesta talar för att de så kommer att förbli. Israel har en enda rimliga möjlighet att krossa intifadan. Den består i att åter liera sig med den palestinska myndigheten, stadga upp den och förse den med den makt som krävs för att fängsla motståndet. Men det förutsätter att Israel helt lägger om sin ockupationspolitik och ger myndigheten reella vinster i utbyte. Ja, en verklig återuppbyggnad och färdigbyggnad av den palestinska myndigheten som satellitklass förutsätter att Israel fransäger sig målet att införliva de ockuperade områdena med den judiska staten. Här fastnar sionismen återigen i sin inneboende motsättning. Så länge den ockuperar Västbanken och Gazaremsan och palestinierna är fysiskt närvarande där kommer den att stöta på ett aldrig sinande motstånd, eftersom den inte förmår etablera någon maktbas inne i det palestinska samhället som kan hålla motståndet tillbaka. I samma stund den skaffar sig denna förmåga måste den bryta med sitt historiska projekt. Den israeliska ockupationen kan därför aldrig normaliseras, den kommer alltid att bekämpas – såvitt palestinerna inte helt enkelt fördrivs från Västbanken och Gazaremsan (vilket skulle leda till en än mer extrem motståndskamp från exilen, för att inte tala om nya terrorattacker i islamistisk skrud). Ockupationen utgör på sätt och vis ett evigt instabilt undantagstillstånd. Det är detta som talar emot Israel, för palestinierna.

Intifadan kommer alltså med största sannolikhet att fortsätta länge än. Huruvida den

också kan segra är en annan sak. För att kunna göra det måste den maximalt utnyttja de potentialer som framträdde under det inledande skedet. Den måste på allvar förankras i den palestinska minoriteten inne i Israel, som genom sina massaktioner visat sig kapabel att störa den sionistiska apparaten (exempelvis stannade en avgörande del av den israeliska biltrafiken under massdemonstrationerna i oktober). Än viktigare: den arabiska solidariteten, som kan skaka en vital del av världsordningen, måste pånyttfödas och nå hittills oanad omfattning.

Men ytterst hänger intifadans segermöjligheter måhända på framväxten av en solidaritetsrörelse i väst. Så länge västmakterna fortsätter att ge stöd till Israel kommer ockupationen att ha resurser nog att hålla sig vid liv. Denna kriminella Mellanösternpolitik kommer inte att ändras inifrån de statsbärande partierna, och definitivt inte genom sådana futtiga intriger och bråk som den svenska allmänheten lärt känna. Däremot kan västmakterna tvingas att lägga om sin politik och börja sätta press på Israel om en stark, folklig solidaritetsrörelse växer fram. Uppgiften för en sådan rörelse är att driva en isolering av staten Israel. Förebilderna från kampen mot apartheid i Sydafrika finns där. Bara genom att gå före – genom att övertyga människor om att sluta resa till Israel på semester och köpa frukter från andra länder, genom att låta blodet i de israeliska apelsinerna rinna ut över hyllorna för att visa vad som varje dag händer på de ockuperade områdena – kan den lyfta upp frågan om press på Israel på den politiska dagordningen i väst. Ingenting skulle vara palestinierna mer till gagn. ■

1 Anaylsen grundas framförallt på Sara Roy: The Gaza Strip – The Political Economy of De-Development, Institute of Palestine Studies, Washington DC 1995

2 Det konkreta uttryck som det tog sig under den första intifadan var att det var den palestinska arbetarklassen, vars uppkomst också den alltså var ett resultat av de israeliska expropriationerna, utgjorde kärnan i en resning som bokstavligen talat engagerade alla samhällsskikt.

3 För fullständiga förteckningar; se "Reports on Settler Violence", www.alternativenews.org

ANTI FASCISTISK AKTION

– socialistiska kämpar eller terrorister?

Under sin knappt tioåriga existens har Anti Fascistisk Aktion (AFA) varit en kontroversiell organisation som livligt debatterats inom den svenska vänstern. Efter händelserna i samband med EU-toppmötet i Göteborg har dess status gått från kontroversiell till närmast paria. I frågan om hur vänsterns skuld till det inträffade skall fördelas har huvudbördan hamnat hos AFA. Inom varje organisation som deltar i den globala proteströrelsen diskuteras hur man skall förhålla sig till organisationen. Men osäkerheten om vad det är man har att ta ställning till är stor. Vad är AFA egentligen för rörelse? Mytbildning och massmediala hugskott frodas. Marco Espvall ger här en presentation av AFA:s grundläggande struktur, ideologi och politiska praktik utifrån hans egna direkta kontakter med AFA-medlemmar.

Den här artikeln handlar om Anti-Fascistisk Aktion, AFA. Texten är baserad på ett antal längre samtal med nuvarande och före detta aktiver i AFA-Stockholm. Detta är inte något avslöjande reportage som berättar "den verkliga Sanningen" om AFA. Det är heller inte något debattinlägg som pekar ut riktlinjer eller förhållningssätt för hur övriga vänstergupper ska förhålla sig till AFA. I bästa fall kan artikeln utgöra ett underlag för en sådan fortsatt diskussion.

Artikeln skrevs som en reaktion på den förvirrade AFA-debatt som uppstod i svallvågorna efter protesterna i Göteborg. En debatt som byggde på känslomässiga ryggmärksreflexer och lösa spekulationer snarare än på fakta och analys. När sedan AFA själva har försökt förklara sig har de bara förvärrat situationen genom uttalanden som "Vi tar inte avstånd" och "Göteborg var en framgång!", vilket sedan genom medias skrattspegel förvandlats till "Det var vi som trashade Avenyn, och det är vi stolta över!".

Detta är alltså ett försök att komma bort från den schablonbild av AFA som media, och ibland AFA själva, förmedlar till allmänheten. Ambitionen är att försöka förklara vad AFA är, hur rörelsen fungerar och vad den står för.

Jag tror inte på objektiv journalistik. Däremot tror jag på att som skribent öppet redovisa sina antaganden, för att sedan låta läsaren själv göra en bedömning utifrån dessa. Därför vill jag börja med att säga: Jag är partisk.

Jag är inte själv med i AFA, och har heller aldrig varit det. Däremot har jag många vänner som tillhör eller har tillhört kretsarna kring AFA-Stockholm. Detta har både nackdelar och fördelar. Nackdelen är förstås risken för att vänskapen grumlar seendet för negativa drag hos organisationen. Men jag tror att fördelarna överväger. Jag har en större kunskap och inblick i AFA-miljön än de flesta andra journalister som

försökt skildra rörelsen. Det hade också varit svårt för en journalist "utifrån" att arbeta fram det förtroende som krävs för att få AFA-aktivisterna att tala öppenhjärtigt. Detta beror inte på att AFA är paranoida, utan helt enkelt på att de har väldigt negativa erfarenheter av kontakter med media.

INGEN CENTRALISERING

Vad är då AFA? Organisationen har ett par hundra aktiva och finns på ett femtontal platser i landet, men består på de flesta mindre orter av kompisgäng som kallar sig för AFA när de vid behov agerar tillsammans mot de lokala nazisterna. I storstadsregionerna finns det däremot större, välorganiserade, AFA-grupper som har en kontinuerlig politisk aktivitet. Det är dessa större grupper, med AFA-Stockholm som referensram, som jag menar när jag talar om AFA. I medierna framställs AFA ofta som en hemlig våldssekt. Faktum är att organisationen fungerar ungefär som vilken frimärksförening som helst: AFA-Stockholm har möte varannan vecka där deltagarna diskuterar och fattar demokratiska majoritetsbeslut. Ansvarsområden fördelas inom gruppen och arbetsgrupper skapas efter behov.

Två gånger om året håller AFA landsmöte med representanter från lokalföreningarna. AFA-Sverige är ingen centraliserad organisation, lokalgrupperna är suveräna att själva utforma sin politik. Teoretiskt kan detta vara ett problem om till exempel AFA-Stockholm i ett nationellt sammanhang går ut och säger en sak och AFA-Göteborg i praktiken genomför något helt annat. Men i praktiken blir detta sällan något problem eftersom lokalgrupperna för kontinuerlig dialog med varandra. I princip gör man inte några offentliga uttalanden om det inte råder konsensus i frågan.

Den gemensamma politiska debatten förs i AFA:s internbulletin.

Men det som skiljer sig från andra organisationer är att AFA inte har några officiella medlemmar. Det finns inget medlemsregister, ingen styrelse, inget officiellt medlemskap.

AFA är alltså en förening som man inte kan gå med i. Ändå ansluter sig människor i ungefär samma takt som folk faller ifrån.

Hur går det till?

Det finns två sätt att ansluta sig. Antingen känner du någon som är med, som bjuder in dig till någon av de introduktionsdagarna som AFA-Stockholm ordnar regelbundet eller så skriver du brev till AFA som stämmer träff med dig och låter dig berätta om dig själv och ger dig grund-info om AFA och dess verksamhet. Om tycke upp-

står så erbjuds du att komma på introduktionskursen. På introduktionsdagarna får de nya medlemmarna grundläggande skolning i AFA:s teori, praktik och historia.

HANDLINGSFETISCHISTER

Det finns en mytbildning inom delar av den övriga vänstern om att det egentligen finns två AFA. Ett AFA som består av unga kampsports-tränade, politiskt förvirrade medelklassungar. Och ett pensionärs-AFA som är organisationens hjärna. Detta bygger på föreställningen om att AFA är en hemlig orden som styrs av en samling intellektuella män över trettio, som tidigare varit antifascistiska gatuslagskämpar, men som vuxit upp och gjort karriär, och nu utgör den grå eminens som i det fördolda utarbetar den politiska linjen.

Det fungerar inte på det sättet. AFA är nämli-

Så här mobiliserade AFA till EU-toppmötets demonstrationer

gen handlingsfetischister. Den som inte är aktiv har ingen talan. Även om du var en jävel på kickboxning för tio år sedan och var med på grundningsmötet på Bona Folkhögskola 1993, är du ingen auktoritet om du inte är beredd att jobba aktivt.

AFA:s metod är direkt aktion. Ordet "aktion" ger på svenska lite snäva associationer, engelskans *direct action*, "direkt handlande" säger mer om vad det rör sig om. Direkt aktion betyder handling utan ombud. Det innebär i AFA:s tolkning att om man vill ändra på något så gör man det själv tillsammans med andra som har samma intresse. Direkta aktioner kan enligt AFA vara allt från att organisera en strejk, starta ett kooperativ, ge ut en tidning, demonstrera, hålla ett föredrag – till att paja en fönsterruta på en porrbutik. Om det öppnar en nazibutik i ditt kvarter kan du tillsammans med antifascister, feminister, homosexuella, handikappade, invandrare eller andra som är direkt

hotade av nazisterna slå sönder den.

Ett annat exempel på direkt aktion i AFA:s mening var när man i Malmö i början av 90-talet slog sönder bankfönster i kampen för ett ungdomshus. Tanken var att synliggöra att det faktiskt är marknaden som har den egentliga makten i samhället, att staten via bankakuten gått in och räddat bankerna när de klantat till det och låtit nedskärningar drabbade resten av samhället hårt.

Den direkta aktionen har två syften. Dels att nå resultat, att genomföra konkreta förändringar, men också att visa på att en förändring är möjlig. De är ett sätt att peppa folk och visa på vägar att agera själv.

EXEMPLETS MAK

Någon direkt motsättning mellan skadegörelse och masskamp kan inte aktivisterna i AFA se. De vill i alla fall inte erkänna den. Detta kan tyckas obegripligt för oss partigångare som vur-

mar för "masslinjen". Vad man måste komma ihåg är att AFA inte är marxister, åtminstone inte i den traditionella vänsterns mening. De flesta AFA:er tänker inte "socialistiskt strategiskt." De väntar inte på grön gubbe. Istället för att i varje enskilt läge först försöka vinna majoriteten, tror direkt-aktions-aktivisten på exemplets makt. Någon måste börja kämpa, tids nog hänger resten på. Och om de andra inte vill kämpa militant så kan de ju alltid kämpa pacifistiskt.

AFA har djupa rötter i anarkiströrelsen. Därifrån har de fått idén om "Diversity in tactics", att det är just mångfalden i protesten som tillsammans skapar styrkan. Därifrån kommer även föreställningen om att man inte har rätt att kritisera hur andra inom rörelsen väljer att arbeta. Vi gör vår grej, ni gör er. Även om någon lokalgrupp skulle vara kritisk till, låt oss säga, AFA-Stockholms uttalande efter Göteborg, så skulle de aldrig gå ut med den kritiken offentligt.

Der är en småborgerlig inställning tycker säkert vissa inom den marxistiska vänstern. Innebär då detta att AFA är en exklusiv medelklassrörelse? Inte nödvändigtvis.

Visst är medelklassen överrepresenterad i AFA, precis som den är i Ungsocialisterna, Fältbiologerna eller AIK:s J-18 lag i ishockey. Men det betyder inte att det inte finns människor med arbetarklassbakgrund i AFA. Det gör det. Vissa arbetar i offentlig sektor och i lågavlönade servicejobb, andra filar på sina akademiska avhandlingar, ytterligare andra är arbetslösa eller pluggar på gymnasiet.

I en artikelserie i Expressen för en tid sedan där tidningen skulle "avslöja" den autonoma vänstern försökte journalisterna bevisa att vänsteraktivism är ett överklass- eller övre medelklassfenomen. Expressen samlade på sig ett register över gripna aktivister från bland annat Reclaim the City hösten 1999, Linköpingockupationen och olika djurrättsaktioner. I en genomgång av 241 föräldrars inkomst slog tidningen fast att hälften av aktivisterna har föräldrar som tjänar en medelinkomst, medan en fjärdedel tjänar mer och en fjärdedel tjänar mindre. Detta jämför de med rikssnittet för förvärvsarbete mellan 20-64, som ligger lägre.

Det finns ett uppenbart problem med den jämförelsen. Eftersom vänsterungdomarnas föräldrar alla är i femtioårsåldern, måste deras inkomster jämföras med den genomsnittliga femtioåringens inkomst. Inte med den genomsnittliga inkomsten hos alla ålderskategorier. Generellt har femtioåringar en högre inkomst än tjugo-trettioåringar. Därigenom faller Expressens påstående. Trots detta har Expressens antagande gjorts till en sanning som övriga media tagit över, och deltagarna i ett par aktioner generaliseras till att gälla hela den utoparlamentariska vänstern.

TRE IDEOLOGISKA BEN

En annan populär föreställning är att AFA förespråkar våld som politisk metod – i alla lägen. Det är fel.

AFA är inte pacifister, långt ifrån. Men för att begripa vad AFA håller på med måste man inse att våldet är ett medel, inte ett mål för rörelsen. Huvudparten av AFA:s politiska verksamhet bedrivs utan våldsanvändning. AFA ordnar stu-

diecirklar, jobbar i bredare rörelser som nätverket mot rasism, håller föredrag på skolor, delar flygblad och så vidare. När AFA tar till våld är våldsanvändningen rationell ur deras perspektiv.

Det finns också en direkt koppling mellan graden av våldsanvändning hos AFA och nazisternas närvaro i det offentliga rummet. AFA står ideologiskt och politiskt på tre ben: Antifascism, antisexism/antihomofobi och antikapitalism. När nazisterna agerar mindre ute på gator och torg minskar AFA:s våldsanvändningen och de två andra benen blir viktigare.

RÖRELSENS URSPRUNG

För att förstå AFA som fenomen måste man sätta in rörelsen i dess sammanhang. Ur vad uppstod AFA?

Man kan säga att embryot till AFA föddes ur – men också i opposition till – 80-talets anarkistiska husockupationsrörelse. I skiftet mellan 80- och 90-tal började luften gå ur ockupationsrörelsen. Ockupanterna möttes av allt hårdare tag från polisens sida. Det blev efterhand svårare att hålla husen någon längre tid. I Stockholm satte slaget om Folkungagatan 164 (1990) på något vis punkt för ockupantrörelsen. Vid den här tiden började det formera sig en ny generation anarkister som började uppmärksamma nya frågor som inte varit så centrala för den äldre aktivistgenerationen.

I den tyska autonoma ockupantrörelsen började man i början på 90-talet tala om "triple oppression". Termen kom från en text med samma namn som skrevs av en grupp tyskar 1990. Triple oppression-teorin fick ett enormt genomslag bland den nya generationens aktivister. Det nya med triple oppression-idéerna ur vänstersynpunkt var att de förnekade att motsättningen mellan arbete och kapital var huvudmotsättningen i samhället.

Istället menade triple oppression-anhängarna att det finns tre grundläggande förtryck: kapitalism, sexism och rasism, som alla tre är sammantvinnande i en slags nätkliknande struktur, och som alla tre bör bekämpas lika mycket, var och en för sig och tillsammans. En slags förtrycktas "gemenskap" förutsätts uppkomma, där allianser bildas mellan olika grupper av förtryckta. Vidare överfördes det feministiska slagordet om att det personliga är politiskt även på rasism och kapitalism – vi har inte bara insocialiserade normer om över och underordning i våra könsroller, utan även i egenskap av individer tillhörande en särskild klass eller etnisk grupp.

Triple oppression-teorin var stommen i de tre ben som AFA stödde sig på under sina första staplande steg: Antifascism, anti-sexism/homofobi och antikapitalism.

Det hände också saker ute i samhället som påverkade A-rörelsen (A-rörelsen är ett samlingsnamn som innefattar alla de olika strömningarna inom anarkiströrelsen i vid mening). Vid valet 1991 hade Ny demokrati gjort sin debut och landet skakades av attacker mot flyktingförläggningar, massmedia "hårdlanserade" Vitt Ariskt Motstånd, VAM, och den så kallade Lasermannen härjade och spred rädsla. Det nya med nazigruppen VAM var inte det rasistiska våldet, utan lanserandet av en nynazistisk ideologi.

Under ett halvår, från hösten -91 till våren -92 växte en kortvarig men bred antirasistisk rörel-

se fram. Det blev ett halvår späckat med antirasistiska demonstrationer, en invandrarstrejk och som en kulmen på allt detta deltog 10 000 personer i tre olika demonstrationer i Stockholm den 8 februari -92.

Våren -92 visade det sig att den antirasistiska mobiliseringen varit effektiv, nazirörelsen hade drabbats av ett rejält bakslag. Samtidigt hade polisen gripit Lasermannen och Vam-bankrånarna. Med den antirasistiska framgången började den antirasistiska rörelsen trappa ned sin verksamhet. Luften började sakta pysa ur Riksförbundet Stoppa Rasismen som varit navet för den antirasistiska rörelsen. Vänsterns antifascistiska intresse avtog och medias strålkastarljus på extremhögern slocknade.

GRUNDANDET AV AFA

För den antifascistiska delen av A-rörelsen hade vintern 1991-1992 präglats av spontana koalitioner mellan olika grupper från olika idétradi-

tioner som ville konfrontera fascismen rent fysiskt. I Stockholm uppstod det en allians mellan framför allt iranska exilkommunistiska partier och aktivistmiljön. Tillsammans spöade de regelbundet skiten ur tidningsförsäljare från nazistgruppen Sveriges Framtid som stod och sålde tidningar vid Centralen och vid Gamla Stans tunnelbanestation. Men alliansen var bräcklig: under våren lessnade iranierna på att ensidigt konfrontera nazisterna fysiskt och började ägna sig åt mera traditionellt partiarbete istället.

Sommaren 1992 återstod bara A-rörelsen. I stället började militanta antifascister ur anarkistmiljön i de olika städerna knyta kontakter med varandra. Flera lösliga antifascistiska arbetsgrupper bildades som så småningom formaliserades i fasta aktionsgrupper.

I september -93 samlades ett tjugotal olika antifascistiska grupper från hela Sverige på Bona Folkhögskola och beslöt att bilda det

landsomfattande nätverket Anti-Fascistisk Aktion. Vid det här laget var all ideologisk mångfald borta. Från första början var det autonom anarkism och triple oppression som satte sin prägel på organisationen. Namnet AFA lånades dels från den engelska radikala vänsterns antifascistiska organisation Anti-Fascist Action och dels från den tyska proletära självförsvarsorganisationen Antifascistische Aktion som fanns på 1930-talet. Parallellt med bildandet av AFA i Sverige uppstod AFA i Danmark och Norge.

Händelseutvecklingen inom det antirasistiska arbetet 91-93 blev en väldigt omdiskuterad fråga inom vänstern och kom att forma det nybildade AFA-nätverkets politiska praktik. Varför rasade den breda kortvariga antifascistiska rörelsen som växte fram 91/92 ihop? Under några månader organiserades "regnbågskoalitioner", breda antirasistiska allianser mellan vänstergrupper, invandrarorganisationer och allmänt humanistiska initiativ, som genomförde manifestationer i ett flertal städer i Sverige. Men alla koalitioner blev kortvariga och deltagarantalet minskade på antirasistiska demonstrationer.

Bland en stor del av vänstern och de antirasistiska grupperna lades skulden för detta på den militanta och konfrontationsinriktade antifascismen. Man menade att våld och braskande mediarubriker om att fascister och antifascister var "lika goda kålsupare" skrämde iväg vanligt folk från demonstrationer och manifestationer. AFA gav en annan förklaring.

INGEN ALLIANS MED ETABLISSEMANGET

Enligt AFA var det antifascistiska våldet under 1991/92 bara ett svar på fascisternas upptrappade våld. Nu i efterhand tror de antifascister som var med vid den tiden att det ändå inte varit möjligt att upprätthålla den mobiliseringsgrad som regnbågskoalitionerna uppnådde under en kort tid.

Enligt dessa AFA-aktivister fanns det ett slags systemfel inbyggt i själva regnbågsidén. De är kritiska till det överordnade målet att till varje pris bygga upp största möjliga bredd i koalitioner för att isolera extremhöger. Som vänstergrupp innebär det att sätta sin politik åt

sidan och sluta upp bakom liberala och systembevarande paroller. AFA och andra utomparlamentariska vänstergrupper betonar istället vikten av att bygga upp en antifascistisk opposition. De menar att det är livsfarligt att liera sig med "etablissemangen". Det leder till att extremhöger kan fånga upp missnöjet mot det samhälle vi lever i. Nazisterna ställer rätt frågor: Varför finns arbetslöshet? Vad beror våldtäkter på? Om vi inte kan besvara deras frågor kan vi inte bemöta nazisternas sociala bas, menar AFA.

KAMP MOT PORR

AFA använder antifascism som en bredare term än antirasism. I rörelsen har det förts många diskussioner om vilka beståndsdelar och vilka maktstrukturer fascistiska rörelser och ideologier knyter an till. Sexismen, homofobin och rasismen, som är dragarna till sin spets i fascismen, är strukturer som genomsyrar hela samhället menar AFA. Den fascistiska rörelsen existerar inte i ett vakuum - den knyter an till och är en del av en större högervändning. Det finns ett samspel mellan den höger som flyttar gränserna på gatan och fysiskt hotar folk, och den högervändning i politiken som skärper flyktingpolitiken och formulerar invandring som ett samhällsproblem.

Med utgångspunkt från den analysen med grund i triple oppression, har AFA också arbetat med frågor som legat utanför ett snävt antifascistiskt fält men som de bedömt som viktiga delar av en reaktionär mobilisering och högervändning. Ett sådant område, som flera AFA-grupper valt att prioritera, är kampen mot porren. AFA har bedrivit den kampen genom att attackera porrbutiker, men har också uppmärksammat så kallade "herrtidningar" som Slitz och Café. AFA:s Shitz-kampanj 1999, då mer än 23 000 falska Slitz-löpsedlar trycktes och sattes upp är ett av de mer lyckade exemplen.

Det har också under lång tid funnits en intern diskussion inom AFA om machokultur och sexism inom rörelsen.

Diskussionen hamnade på dagordningen på grund av en våldtäkt inom rörelsen, något som AFA var tvunget att hantera. 1994 startades mansgrupper för att få män att diskutera sina förhållningssätt.

Det är givet att i en rörelse som i så pass hög grad använder våld som kampmetod, så kan våld också fungera som konfliktlösning. Men det finns samtidigt en större medvetenhet och en mer aktiv debatt om personliga förhållningssätt än i många andra rörelser. Våld och sexism finns även i AFA men är knappast vanligare än i andra grupper i samhället, enligt de AFA-aktivister jag talat med.

ANTI-RASISTISKA NÄTVERK

Mellan 1993 och 1996 hade den nazistiska rörelsen ett uppsving i Sverige. Sedan kom en tid av tillbakagång och då nazisterna var upptagna av intern splittring. Då passade AFA på att ytterligare bredda sitt arbetsfält. AFA:s erfarenhet av att kontinuerligt kartlägga nazistisk verksamhet har lett till att militanta antinazistiska aktioner eller mobiliseringar har fungerat som en "brandkårspolitik" som satts in vid behov medan majoriteten av det politiska arbetet har kunnat läggas på offensiv kamp som att bygga upp de frihetligt socialistiska organisationerna och nätverken.

År 1997 var det många från AFA som deltog i Europamarschen i Amsterdam. Många blev gripna av polisen i de massaresteringar som riktades mot demonstrationen. Efter det fick AFA upp ögonen för Schengen. Detta uppvaknande resulterade i en kampanj mot det europeiska polissamarbetet och den restriktiva flyktingpolitiken i Schengenavtalet.

Mellan 1995 och 98 gjordes det försök från AFA:s sida att förbättra kontakterna mellan alla antirasistiska/antifascistiska organisationer. På initiativ av den stockholmsbaserade gruppen Hasans Vänner mot våld och rasism har Nätverket mot Rasism dragits igång. AFA har gått in i och hjälpt till att bygga upp nätverket. Sammanhållande för Nätverket mot Rasism har de årliga Antirasistiska Rikskonferenserna varit.

AFA:s engagemang i Nätverket mot rasism uppmärksammades i Expressens artikelserie mot "vänstern", där vinkeln var att "terrororganisationer" uppbär statsbidrag. Att Nätverket mot Rasism fått ta emot pengar, precis som alla andra folkrörelser i Sverige, för att anordna konferenser, sågs som ett indirekt ekonomiskt stöd till AFA som är en av nätverkets hundratalet medlemsorganisationer. Detta trots att AFA inte fått en krona till sin verksamhet från dessa pengar.

GLOBALISERINGSMOTSTÅND

Med tiden har AFA lärt sig att förhålla sig mera taktiskt och pragmatiskt till den militanta kampform som de har varit med om att etablera. Numera försöker AFA vid varje aktion och kampanj först bestämma vilket politiskt mål de vill uppnå, för att sedan anpassa metoderna efter det. Tanken är att protestverksamhet, opinionsbildning genom media, massmilitans och aktionsgruppsmilitans ska komplettera varandra. Enligt AFA:s egen bedömning är det där organisationens möjlighet att växa i framtiden ligger - att både vara en antifascistisk opposition och att arbeta pragmatiskt, att både delta i ett samarbete med andra sociala rörelser och utveckla en militant och resultatnriktad antifascistisk praktik.

Precis som många andra i vänstern har AFA tagit intryck av protestvågen mot kapitalets globalisering. Delvis har globaliseringsrörelsen

ritat om den politiska kartan för den utomparlamentariska vänstern. Och det har lett till en mängd problem för AFA. Många av dem bottnar i den rörelseidentitet AFA bär med sig från 90-talet.

Det senaste året har varit en period av omprövning för många inom AFA. Triple oppression-teorin har börjat ifrågasättas på allvar inom rörelsen. Det har hållits ingående diskussioner kring antikapitalistiska strategier. AFA har lyckats med att stänga nazibutiker, men om uppgiften är att avskaffa kapitalismen är strategin inte lika enkel. Om AFA tar sin antikapitalism på allvar ställer det stora och delvis nya krav på organisationen. För att konfrontera kapitalismen krävs det inte bara en kvantitativ förändring (mer aktioner, mer aktivister) utan även en kvalitativ. Tidigare har man haft en väldigt vag idé om vad som verkligen behövs för att störta kapitalismen. Som om allt som behövs är någon form av kritisk massa av aktivister som slår sönder banker och multinationella företag och sedan har vi en revolution...

AFA inser att de metoder de använt för att bekämpa vissa specifika företeelser, i det här fallet nynazistiska kampgrupper, inte kan användas mot kapitalismen som system. Just därför sker det en språngartad utveckling inom AFA just nu. Det finns konkreta planer på att bredda den sociala basen i AFA, genom att vända sig ut till de invandrartäta förorterna. Flera medlemmar i AFA-Stockholm har ägnat delar av sommarens åt att studera Kapitalet.

Det finns även ett stort intresse för italienska Ya Basta idéer och för den italienska strömningen av autonom marxism.

GÖTEBORGSHÄNDELSENA

Dessa nya idéer skulle för första gången provas i praktiken i samband med toppmötet i Göteborg. Tvärtemot vad många tror planerade AFA Sverige framför allt ickevåldsliga aktioner i Göteborg. Ändå har AFA:s aktiviteter förknipats med kravallerna, våldet och maskerna. Ironiskt nog just när de sökte nya vägar för protesterna bortom gatukampen. Ya Basta utvecklade vita overall-konceptet för att komma ur den återvändsgränd de såg att den italienska autonoma rörelsen hade hamnat i. I Norden var både Globalisering Underifrån och AFA inspirerade av dessa former. AFA valde att arbeta under en betydligt större öppenhet än vad de brukat. De planerade fantasifulla blockader, där de skulle pressa sig in fredligt med kroppsskydd för att inte ta skada av polisens batonger.

På onsdagen före Göteborgstoppmötet hade skandinaviska AFA ett möte med det tillresta "svarta blocket", som mest bestod av spillrorna av den nordeuropeiska husockupationsrörelsen. Svartblockarna var skeptiska till vitaoverallstrategin. De hade istället planer på ett "Blått block", som i Prag, med inriktning på kravaller.

De tillresta övertygades dock av AFA och gick i stället med på att delta i den fredliga blockaden.

Av dessa aktioner blev det inget av. Polisens insatschef Håkan Jaldung gick tidigt ut och förklarade att han tänkte stoppa alla aktioner innan de inträffade. Därför började toppmötesveckan med tillslag mot skolor och lägenheter. Repressionen slog sönder AFA:s strukturer, aktivisterna greps och kroppsskydden beslagtogs.

Vi vet hur det gick istället. Jag vet att flera AFA-aktivister tog aktiv del i kravallerna. Det bör dock påpekas att det inte var AFA som organiserade fönsterkrossningen på Avenyn. Vid den tidpunkten var AFA:s samordning utslagen. Infrastrukturen var inte återupprättad förrän på fredagskvällen.

Ändå känner AFA ett behov av att försvara dom som slog sönder avenyn. "Det är normalt att vara pissförbannad på det nyliberala klassamhället. Många människor är förbannade och trötta på att attackeras av en brutal ordningsmakt och då slår man tillbaka. Då är det inte vänsterns uppgift att motarbeta motståndet, tvärtom är det vänsterns uppgift att bejaka det, att bryta den politiska apatin. Det var en politisk, kollektiv urladdning vi såg i Göteborg." Det säger en av de AFA-aktivister när jag frågar om hur AFA ser på det som hände på avenyn.

Även om jag aldrig någonsin delat AFA:s politiska analys, så har jag ändå alltid kunnat förstå hur de tänker. Men nu hänger jag faktiskt inte med längre.

Håller AFA på med politik? Om dom gör det kan man faktiskt kräva bättre svar.

Kravallerna på avenyn måste bedömas utifrån vilka politiska effekter de fick.

AFA:s resonemang är ett försök att förklara händelserna sociologiskt. Det räcker inte.

Politik handlar inte om att förklara, uppgiften är att förändra.

AFA:s plattform

AFA är den militanta delen av det anti-rasistiska och anti-fascistiska motståndet i Sverige.

AFA är en organisation som har som målsättning att krossa alla former av fascistisk aktivitet. Vi anser att fascismen måste bekämpas både ideologiskt och fysiskt.

AFA:s grundprinciper är: ingen plattform åt fascismen – inga demonstrationer, inga möten, ingen tidningsförsäljning, inga fascistiska konserter, inga fascistiska bokhandlar etc.

AFA arbetar med utomparlamentariska metoder. Det innebär allt från opinionsbildande arbete, föredrag, teater, skolarbete, affischering, egna demonstrationer till att fysiskt konfrontera fascisterna när de visar sig på våra gator.

AFA är en gräsrotsorganisation. Vi är organiserade i ett landsomfattande nätverk av lokala grupper som samarbetar när och där det behövs. Vi har ingen styrelse, ordförande eller liknande. Istället satsar vi på att bygga upp en så platt och direktdemokratisk organisation som möjligt.

AFA är en del av en internationell antifascistisk rörelse.

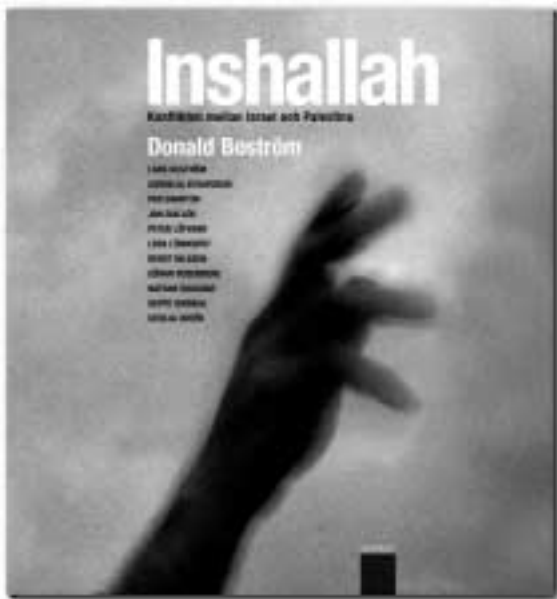
AFA har en frihetlig socialistisk grundsyn och ser sig som en del av en bredare militant utomparlamentarisk vänsterrörelse. Vår kamp leder oss oundvikligen i konfrontation med rasismen, sexismen, kapitalismen och homofobin.

röda rummet

är socialistiska partiets kvartalstidskrift (tidskriften hette 1969–1996 fjärde internationalen). Utkommer med fyra nummer per år. Nummer 15 sedan starten 1997 (nummer 126 sedan 1969). För innehållet i artiklarna ansvarar respektive författare.

I redaktionen för detta nummer: Peter Belfrage, Anders Karlsson, Per-Olof Larsson, Björn Rönnblad, Ingemar Sandström och Per Hjalmarson
Ansvarig utgivare: Björn Rönnblad
Grafisk form: Joakim Svensson
Post till redaktionen: Box 7043, 402 31 Göteborg
E-post: rodarummet@hotmail.com

Postgiro: röda rummet 13 04 07–0
Tryck: Norrtelje tidningstryckeri 2001
Gjord på Tidskriftsverkstaden, Göteborg.
Omslagsbild: Donald Boström
ISSN: 1403–3844

Inshallah

– konflikten mellan Israel och Palestina

Sedan femton år har fotojournalisten Donald Boström besökt Mellanöstern. Hans fotografier täcker många aspekter av livet och konflikten i regionen. I Inshallah har Boströms skakande och mäktiga bilder ingått förening med ett antal essäer författade av de främsta skribenterna i frågan: *Lars Boström, Cordelia Edvardson, Per Gahrton, Jan Guillou, Peter Löfgren, Lena Lönnqvist, Bengt Nilsson, Göran Rosenberg, Nathan Shachar, Seppo Sinimaa, Cecilia Uddén, och Donald Boström själv.*

Beställ hos: Ordfront, Box 17506, 118 91 Stockholm.
tel: 08-462 44 00, fax: 08-462 44 90.

Världen blir sig aldrig lik...

Sedan den 11 september omstruktureras den imperialistiska världsordningen under ledning av USA under parollen att "bekämpa terrorismen". Att ett förödande krig kommer att drabba tusentals fattiga människor står väl helt klart... Men vad innebär detta egentligen för den globala kapitalismens grepp över världen på lång sikt och för radikala motkrafter villkor?

Röda Rummet är ett forum för de förklaringar och analyser som detta kräver. Men för att få ut dem behövs som vanligt pengar. Och nu är de snart slut igen... **Ge gärna ett bidrag till fortsatt utgivning .Postgiro 13 04 07 - 0**